

LE LIVRE BLANC

1. európska konvencia výtvarných umelcov

BIELAKNIHA

LE LIVRE BLANC THE WHITE BOOK

1re Convention Européenne des artistes des arts visuels et plastiques

1st European Convention of visual and plastic artists

Podakovanie

La Maison des Artistes ďakuje vĚetkým partnerským verejným i sŭkromným inĚtitŭciám, ktorí svoju morálnou a materiálnou podporou umožnili vznik tejto Konvencie, ako aj európskym asociáciám zastupujúcim umelcov za ich aktívnu ũčasť v tomto spoločnom projekte.

ZáĚtitu prevzali Nicolas Sarkozy, prezident Francŭzskej republiky, a Hans-Gert Pottering, predseda Európskeho parlamentu.

The European Forum
for the Arts and Heritage
Le Forum Européen
pour les Arts et le Patrimoine

a International Association of Art
Association Internationale des Arts Plastiques

MAPRA

Fondation nationale
FNAGP
des arts graphiques et plastiques

la saif Société des Auteurs
des arts visuels
et de l'image fixe

	Prvá časť
8	Úvod (od Rémyho Arona)
	Druhá časť
14	Pracovné podmienky výtvarných umelcov v Európe
	I. Status výtvarných umelcov v spoločnosti
16	Hodnotenie profesionálnych kritérií
19	Analýza sociálneho zabezpečenia výtvarných umelcov
25	Prehľad platenia sociálnych odvodov
27	Prehľad typov sociálneho zabezpečenia
32	Prehľad dávok sociálneho zabezpečenia
	II. Systémy podpory výtvarných umelcov
34	Podpora prostredníctvom daňových úľav
40	Podpora profesionálom v oblasti výtvarného umenia prostredníctvom dotácií
42	Podpora výtvarného umenia prostredníctvom ochrany autorských práv
	Tretia časť
46	Manifest
	Štvrtá časť
54	Fotogaléria
65	Zoznam účastníkov
	Piata časť
70	Dodatky, podrobnejšie k situácii na Slovensku

Niekoľko slov na úvod

Beaumarchais povedal predstaviteľom Comédiens du Français, ktorí sa zdráhali platiť autorom ich podiel z príjmu za predstavenia, hoci to bolo ich povinnosťou plynúcou zo zákona:

„Vraví sa, že pre autorov, ktorí si zakladajú na sláve, nie je vhodné dohadovať sa pre malicherné záujmy. To je pravda: sláva je príťažlivá. Zabúdame však, že ak si chceme slávu vychutnať čo len jediný rok, príroda nás odsúdi k nutnosti 365 krát sa navečerať.“

Je dôležité mať na pamäti, že za každou skladbou, za každým filmom, za každou knihou sa skrýva jeden alebo viacerí tvoriví umelci, niekoľko odpracovaných hodín, dní či mesiacov. Je to neraz dlhý proces, ktorý začína talentom a končí hotovým dielom. Je alarmujúce, keď dnes mladí alebo starší ľudia využívajú bez akýchkoľvek obmedzení neuveriteľnú škálu umeleckých diel prístupných na internete.

Chcel by som poďakovať La Maison des Artistes a jeho prezidentovi Rémy Aronovi za neúnavný boj, ktorý zvädzajú na obranu pracovných podmienok autorov a umelcov a rovnako za ich tak dôležité miesto v našej spoločnosti.

Frédéric Mitterrand,
Minister kultúry

Júl 2009

Zjednotenie európskych umelcov

Zástupcovia výtvarných umelcov Európskej únie, ktorí sa na konci decembra minulého roku stretli na kongrese v parížskom Beaubourgu, diskutovali o otázkach sociálneho a ekonomického postavenia umelcov a kritizovali výhradne komerčné posudzovanie hodnoty umeleckého diela.

Išlo o posledné kultúrne podujatie v rámci francúzskeho predsedníctva Európskej únie v roku 2008, ktoré oficiálne zaštili prezident Nicolas Sarkozy a Hans-Gert Pottering, predseda Európskeho parlamentu: výtvarní umelci krajín Európskej únie dva dni rozoberali rozdiely medzi systémami sociálneho zabezpečenia jednotlivých krajín. Tón stretnutia, iniciovaného organizáciou Maison des Artistes, v podzemí Centre Pompidou, kde sa umelci na pozvanie jeho riaditeľky Agnès Saal zišli, určil už na začiatku predseda tejto organizácie Rémy Aron, pričom s poľutovaním odsúdil škody napáchané « pochybnými špekulantmi vo svete umenia » a vyzval k « spoločnej charte umelcov Európy », ktorá by stála v opozícii voči « nevkusnému spiknutiu peňazí a absurdity ». Samotný Olivier Kaepelin, zástupca francúzskeho ministerstva kultúry pre otázky výtvarného umenia, ocenil a zdôraznil « dlhodobý dopad umeleckých diel, ktoré však nemajú dostatočnú odozvu v spoločnosti, a pritom by práve umenie mohlo pomôcť osvetliť príčiny krízy dnešného sveta », a navrhol zaviesť systém « odmeňovania umelcov nezávisle na trhu ».

V rámci prednášok, trvajúcich celé hodiny, sa delegácie venovali podrobnej analýze systémov fungujúcich v jednotlivých krajinách, čím sa odhalili priepastné rozdiely, ktoré umelci často vnímajú ako prejav nespravodlivosti. Tento zoznam plný kontrastov podnietil účastníkov k zaujatiu radikálnejšieho postoja : výtvarníci sa musia spojiť, hájiť svoje povolanie v jeho rôznorodosti a zhodne odsúdiť postoj «chorobného konzumu často virtuálnych umeleckých diel». Roger Karoutchi, štátny tajomník zodpovedný za styk s Európskym parlamentom, prišiel v mene francúzskej vlády podporiť inštitúciu Maison des Artistes a vo svojom príspevku čiastočne zmiernil pesimistickú náladu. V najbližších týždňoch vyjde Biela kniha, ktorá zrekapituluje návrhy zhromaždenia a oficiálne predloží predbežný návrh budúcej rámcovej legislatívy regulujúcej sociálne a daňové predpisy.

Neskôr na oficiálnej recepcii, organizovanej na počesť delegátov kongresu, sa na pozvanie francúzskej ministerky kultúry Christine Albanel zišli v priestoroch na rue de Valois delegáti so zástupcami národných organizácií francúzskych umelcov. Jean-François Hebert, vedúci kancelárie ministerky kultúry, ocenil prínos tohto stretnutia a vyjadril mu podporu francúzskej vlády. Po prísľube « otvoriť Európu vzájomne sa podporujúcich umelcov Únie novým perspektívam » sa 600 umelcov zúčastnilo slávnostného zakončenia podujatia v priestoroch UNESCO za účasti Dominiquea Antoina, poradcu francúzskeho prezidenta pre otázky školstva a kultúry.

Prvá časť **Úvod**

ÚVOD Rémy Arona

15. a 16. decembra 2008 sa v Paríži uskutočnil - na pozadí svetovej finančnej krízy s výrazným etickým a morálnym dopadom - kongres európskych výtvarných umelcov.

Išlo o obzvlášť symbolické podujatie, pretože sa odohrávalo presne v tom čase, keď pred našimi očami dochádza k rozkladu mechanizmov a klamlivým praktikám usilujúcim sa o redefinovanie medzinárodného trhu umeleckých diel výhradne na komerčnej báze.

Pri príprave tohto Kongresu nikoho ani nenapadlo, že globálna ekonomika sa bude otriasať v tom čase, keď sa začne diskusia o praktických detailoch života a pracovných podmienkach, v ktorých tvoria výtvarní umelci. Veľká časť našej diskusie na Kongrese sa zamerala na systémy sociálneho zabezpečenia v oblasti umenia.

Práve sociálna ochrana a systém sociálneho zabezpečenia utvárajú životné podmienky umelcov a v konečnom dôsledku aj ich tvorivú slobodu. Sociálna ochrana tvorcov v jednotlivých odvetviach umenia by mala byť prioritou našich spoločností, pretože v nich prebiehajúci chorobný konzum, zameraný na virtuálne média, môže vyústiť do kultúrnej krízy, ktorá by mohla byť rovnako závažná, ako súčasná pohroma vo svetovom bankovom systéme.

Toto obzvlášť znepokojujúce obdobie by nás malo prinútiť k zmenám postoja.

Práve teraz by sme mali odsúdiť nevkusné spiknutie peňazí a absurdity, ktoré neodvratne zahmlieva realitu ľahostajnosti.

Teraz prišiel čas, aby sme sa všetci spojili a jasne znovu definovali význam umenia v samotnej jeho podstate. Musíme si znovu pripomenúť, a to veľmi rázne a bez obalu, že umenie nemôže existovať bez profesionálnych disciplín a že

všetky umelecké disciplíny, od tých klasických až po tie najexperimentálnejšie, majú mať v spoločnosti svoje miesto. Tieto disciplíny majú svoju špecifickú gramatiku i slovník, ktorý im umožňuje formulovať otázky o človeku ako takom, o vzťahu k sebe samému a o jeho zodpovednosti k tejto planéte.

Teraz viac ako kedykoľvek predtým stupeň životaschopnosti umenia predstavuje indikátor spoločnosti, ktorá sa usiluje o svoje pretrvanie a o posilnenie udržateľnosti rozvoja a my umelci máme povinnosť zaistiť, aby sa originálne prostriedky, ktoré túto životaschopnosť vyjadrujú, rozvíjali v priaznivých podmienkach.

Nejde o kľúčovú otázku len z hľadiska nášho prežitia ako tvorivých umelcov, ale zároveň aj o to, že pre blaho našich spoločností máme nezištne plniť skrytú misiu sprostredkovateľov autentickej a pravdy najprv o nás samých a potom o ostatných. Zároveň od nás táto misia vyžaduje veľkú náročnosť k sebe samým a z nej vyplýva aj potreba tolerancie k ostatným.

Zišli sme sa v decembri 2008 v kontexte spoločného európskeho priestoru, aby sme otočili ďalšiu stránku dejín Európy. Dejín Európy, ktoré sú výrazne poznamenané umelcami, ktorí vždy prinášali svedectvá o ľuďoch, kultúrach, vášňach a spoločenských zmenách.

Spomeňme si na Baudelairovu báseň Majáky, v ktorej umenie prirovnal k « vrúcnemu vzlyku, čo neprestajne planie », ku « kriku, čo z úst do úst tisícim strážam velí », ktoré je « najvznešenejším dôkazom našej hodnoty a významu ». V tomto pre ľudstvo kritickom období máme povinnosť ubezpečiť, že hlas európskych umelcov bude znieť aj naďalej a nikdy nebude umlčaný.

Iste, nepotrebujeme slová, aby nás spoločnosť pochopila a aby sa o nás dozvedela. Naše diela o nás prezrádzajú dosť a tiež vďaka nim vieme, kto sú naši kolegovia. My všetci

vieme, že v tejto pre národy sveta obzvlášť závažnej dobe sa nám treba spojiť a znovu objaviť skutočné hodnoty umenia, jeho kľúčový význam v spoločnosti.

Neúnavne a nahlas musíme presviedčať o užitočnosti celej palety foriem umeleckých vyjadrení, pretože práve táto rozmanitosť je skutočným a trvalým bohatstvom.

Všetci si želáme, aby verejné inštitúcie uznali a prijali túto rozmanitosť foriem, aby z nej nemali strach a najmä, aby náležite prispeli k jej prežitiu a rozvoju, no bez záplavy neľudských zákonov a odborníkov na špekulatívne podvody.

Životné podmienky umelcov sú predpokladom obnovy, o ktorú sa usilujeme a ktorú sme spoločne identifikovali iniciovaním skutočných riešení.

Predkladáme analýzu súčasného stavu, prehľad rozdielov a podobností, ako i spoločný manifest európskych umelcov, ktorý sme vypracovali v spolupráci s umelcami vo všetkých členských štátoch.

Náš projekt je v istom zmysle rámcový legislatívny návrh, ktorý bude môcť každý umelec predložiť vo svojej materskej krajine, svojej vláde so žiadosťou o podporu našich spoločných požiadaviek.

Ako zodpovední občania vyspelých demokracií veríme, že a priori najpovolanejšími ľuďmi na diskusiu o realite tohto povolania sú samotní umelci, preto sme pri zhromažďovaní informácií pre túto Bielu knihu vynechali konzultácie s expertmi, odborníkmi či kurátormi, ale radšej sme celý náš projekt zamerali na priamu skúsenosť umelcov a ich právoplatne zvolených zástupcov. Dotazníky, ktoré sme rozoslali do všetkých členských štátov, upozornili na mnohé konvergencie v sociálnom postavení a pracovných podmienkach, ale zároveň odhalili aj značné rozdiely. Netreba snáď ani dodávať, že mnohé z nich mali nádych protestu.

Náš spoločný projekt na podporu európskych umelcov vyvstal úplne prirodzene zo spoločnej túžby urýchliť a ná-

sledne uskutočňovať kontrolu politických a administratívnych rozhodnutí, ktoré ovplyvňujú kolektívny osud profesionálov z umeleckej sféry.

Európa v záujme zabezpečenia svojej kultúrnej tradície musí aktívne hľadať vytvorenie pozitívneho životného prostredia pre profesionálnych umelcov, najmä prostredníctvom primeraného sociálneho zabezpečenia a pracovných podmienok.

Veríme, že ak by Európa, usilujúca sa o inštitucionálnu súdržnosť, zanedbala kvôli svojej technokratickej posadnutosti umelcov – práve tých, čo majú hľadanú jednotu na dosah – vydala by sa zlým smerom.

Zhromaždenie, ktoré sa zišlo v Centre Pompidou, predstavuje prvú etapu tohto úsilia, ktoré, ako dúfame, predznamenáva nové povedomie medzi všetkými občanmi a kultúrami Únie o potrebe takej Európy, ktorá sa angažuje v prospech väčšej solidarity s umením.

Takej Európskej únii, ktorá si uvedomuje význam práv umelcov, zavedených v niektorých členských štátoch a ktorá ich chce rozšíriť do všetkých ostatných členských štátov.

Nám, výtvarným umelcom, nejde o vytvorenie « Európy umelcov » s osobitnými sociálnymi privilégiami, avšak všetci dobre vieme, že bez kolektívnej iniciatívy na obranu postavenia umelcov v Európe a opatrení sociálnej ochrany pre umelcov sa tieto postupne rozrušia a v niektorých prípadoch dokonca úplne zaniknú. Po uvedení nášho projektu do života je však cesta dopredu jasná.

Ak zostaneme napriek vzájomným rozdielom jednotliví, naznačená cesta nám môže pomôcť vytvoriť či obnoviť Európu umenia, ktorá by mala potenciál vytvoriť základ pre solidaritu so všetkými umelcami sveta.

Rémy Aron je umelec - maliar, prezident Maison des Artistes a podnikateľ medzinárodného Výkonného výboru IAA/AIAP UNESCO.

Druhá časť **Pracovné podmienky
výtvarných umelcov v Európe**

I. STATUS výtvarných umelcov v spoločnosti

>>> Hodnotenie profesionálnych kritérií

Každá krajina Európskej únie zaviedla súbor kritérií na odlišenie profesionálnych a amatérskych umelcov.

Ide o kľúčové vymedzenie, keďže umožňuje určiť rozsah sociálneho zabezpečenia pre umelcov zo sféry výtvarného umenia. Inými slovami, kritériá odbornosti stanovené danou krajinou podmieňujú nárok umelca na sociálne zabezpečenie.

- > **Ak sa pozrieme na kritériá zavedené v jednotlivých krajinách**, môžeme si všimnúť, že vo väčšine krajín Európskej únie musia umelca uznať jeho kolegovia. V praxi to znamená, že konkrétni umelci musia komisii zloženej z kolegov predložiť na posúdenie žiadosť s portfóliom zahŕňajúcim príklady ich umeleckej činnosti. Pri priznávaní sociálnej ochrany výtvarnému umelcovi sa takisto prihliada aj na jeho nadobudnuté vzdelanie, ktoré takisto predstavuje dôležité kritérium.

>> Analýza troch typov uznávania profesionality.

- > **Uznanie umelca na základe vzdelania:** na získanie štatútu profesionála a z toho vyplývajúceho nároku na sociálne zabezpečenie musí umelec absolvovať odborné vzdelanie predchádzajúce jeho odbornej činnosti.
- > **Uznanie umelca jeho kolegami:** umelec musí pripraviť žiadosť s portfóliom, ktorým dokáže svoju aktívnu profesionálnu činnosť. Toto portfólio preskúmajú a ohodnotia jeho kolegovia a na jeho základe rozhodnú o priznaní sociálneho zabezpečenia výtvarnému umelcovi.
- > **Uznanie umelca na základe administratívneho rozhodnutia:** na získanie sociálneho zabezpečenia musí umelec splniť

určené podmienky. Tieto podmienky často zahŕňajú zápis do oficiálneho registra a doklad o príjmoch z umeleckej činnosti. Vo väčšine prípadov totiž úrady vyžadujú, aby umelec dosiahol istú hranicu príjmov, a až potom mu priznajú nárok sociálne zabezpečenie.

Konkrétna krajina nemusí nevyhnutne využívať len jeden z uvedených spôsobov uznávania profesionality. V mnohých krajinách totiž kritériá potrebné na získanie sociálneho zabezpečenia zahŕňajú jednak vzdelanie a jednak uznanie práce kolegami. Inde štatút profesionála môže závisieť od spoločného uznania zo strany umeleckej obce a zároveň úradov.

Poznámky k nasledujúcej tabuľke:

* Umelec musí získať z umeleckej práce stanovené minimálne ročné príjmy. Zároveň musí predložiť žiadosť s portfóliom, ktorým dokáže svoju aktívnu profesionálnu činnosť. Ide zvyčajne o príklady jeho práce, životopis...

** Umelec musí predložiť žiadosť s portfóliom, ktorým dokáže vykonávanie svojej činnosti na profesionálnej úrovni. Umelec s diplomom alebo s absolvovaním špecializovaného štúdia automaticky získava plnoprávne uznanie profesionála.

Slovensko:

Umelec musí predložiť žiadosť s portfóliom, ktorým dokáže vykonávanie svojej činnosti na profesionálnej úrovni, iba ak chce byť členom združenia profesionálnych výtvarných umelcov. Členstvo v takomto združení však nie je povinné. Umelec, ktorý absolvoval vysokú školu umeleckého smeru, musí o členstvo v združení požiadať tiež, svoju kvalifikáciu však spravidla nemusí už preukazovať.

Podstatný rozdiel oproti iným krajinám je v tom, že uznanie za profesionálneho umelca neposkytuje samotnému umelcovi – z pohľadu sociálneho zabezpečenia alebo daní – NIČ, pretože na Slovensku nie je pre umelcov žiadny špecifický systém sociálneho zabezpečenia, neexistuje ani špecifický daňový systém. Umelci na Slovensku sa pokúšajú o zmenu situácie, diskusia s predstaviteľmi štátnych inštitúcií prebieha.

UZNANIE UMEĽCA NA ZÁKLADE VZDELANIA	UZNANIE UMEĽCA NA ZÁKLADE POSÚDENIA KOLEGAMI	UZNANIE UMEĽCA NA ZÁKLADE ADMINISTRATÍVNEHO ROZHODNUTIA
	Estonie Estonia	
	Finlande Finland	
	Portugal Portugal	
	Royaume-Uni UK	
	Slovaquie Slovakia	
	Suède Sweden	
		Belgique Belgium
		Pays-Bas Netherlands
	Allemagne* Germany*	
	France* France*	
	Luxembourg* Luxemburg*	
Autriche** Austria**		
Chypre** Cyprus**		
Danemark** Denmark**		
Espagne** Spain**		
Grèce** Greece**		
Hongrie** Hungary**		
Irlande** Ireland**		
Lettonie** Latvia**		
Lituanie** Lithuania**		
Roumanie** Romania**		
Slovaquie** Slovakia**		

>>> **Analýza sociálneho zabezpečenia výtvarných umelcov**

Vo väčšine krajín Európskej únie sa pri tvorbe systému sociálneho zabezpečenia výtvarného umelca neberie do úvahy špecifickosť umeleckej činnosti. Umelci majú najčastejšie **všeobecný typ sociálnej ochrany**, ktorý využívajú všetci ostatní občania.

Niektoré krajiny však zaviedli **osobitné opatrenia v rámci systému sociálneho zabezpečenia**, ktoré do istej miery zohľadňujú výnimočnosť profesie výtvarného umelca.

Zohľadnenie špecifickosti umeleckej činnosti zavedením osobitných opatrení sociálneho systému však samo osebe nestačí na zlepšenie životných podmienok, v ktorých žije a tvorí umelec. V niektorých krajinách, kde neplatia osobitné úpravy v oblasti sociálneho zabezpečenia, umelci ľahšie vyžijú zo svojej tvorby než inde, pretože majú k dispozícii miestne iniciatívy, ktoré umožňujú lepšiu distribúciu ich diel. Z toho možno vyvodíť dve stratégie, ktoré by mohli uľahčiť vytvorenie dobrých podmienok pre tvorbu výtvarných umelcov.

- > **Po prvé** možno prihliadať na špecifickosť umeleckého remesla vytvorením osobitného systému sociálneho zabezpečenia, prispôbeného špecifickosti umeleckej činnosti.

Po druhé možno zasiahnuť priamo « v teréne » zavedením istých opatrení na uľahčenie prístupu ku kultúre a umeleckým dielam. Táto stratégia motivovania trhu s umeleckými dielami by uľahčila umelcom vystavovať a predávať svoje diela, a tým by im umožnila uživiť sa umeleckou tvorbou. Za týchto podmienok by umelci mohli využívať štandardnejšie sociálne zabezpečenie.

Analýzou údajov z dotazníkov sme identifikovali štyri kategórie systémov sociálnej ochrany pre umelcov, ktoré v krajinách EÚ prevažujú.

>> **Osobitný systém sociálneho zabezpečenia, prispôsobený špecifickosti umeleckých profesií**

- > **Nemecko** umožňuje svojim umelcom, bez ohľadu na výšku príjmov, využívať systém sociálneho zabezpečenia prvé tri roky ich umeleckej činnosti. Polovicu sociálnych odvodov platia umelci a zvyšok fond sociálneho zabezpečenia umelcov, ktorý je financovaný z príspevkov od vystavovateľov umeleckých diel a podnikateľov v oblasti umenia.
- > **Rakúsko** vytvorilo špeciálny fond, umožňujúci financovať dôchodky výtvarných umelcov.
- > **Belgicko** zaviedlo systém na báze právnej fikcie, podľa ktorej sa umelci považujú za zamestnancov a môžu si nárokovvať na štandardné sociálne zabezpečenie.
- > **Dánsko** umožňuje umelcom rozložiť si platenie odvodov na tri prvé roky vykonávania činnosti a následne si vypočítať odvody na základe predchádzajúcich troch rokov činnosti.
- > **Francúzsko** zaviedlo osobitný systém založený na právnej fikcii, umožňujúcej výtvarným umelcom a autorom duševných diel využívať niektoré služby poskytované štandardným systémom sociálneho zabezpečenia. Výška sociálnych odvodov je stanovená na 15,50% ročného príjmu umelca plus 15%.
- > **Maďarsko** takisto disponuje systémom znížených sociálnych odvodov. Umelci povinne odvádzajú 15% z príjmu oproti 29%, ktoré platia zamestnanci v ostatných sektoroch. Navyše tento systém rozlišuje medzi jednotlivými typmi príjmov. Tak sa príjmy z autorských práv nezapočítavajú do sumy, z ktorej sa stanovujú povinné odvody.

>> **Všeobecný systém sociálneho zabezpečenia kompenzovaný iniciatívami na podporu umenia**

- > Napriek neexistencii špecifických opatrení v oblasti sociálneho zabezpečenia majú umelci vo **Veľkej Británii** vo

všeobecnosti dobré podmienky pre svoju tvorbu. Na regionálnej i štátnej úrovni totiž existujú iniciatívy umožňujúce rozvíjať dostupnosť umenia. Ich výsledkom je, že britskí umelci majú vytvorené lepšie podmienky na vystavovanie a predaj diel v porovnaní s kolegami v iných krajinách Európskej únie, čo časti z nich umožňuje solídne vyžiť z umeleckej tvorby.

- V **Španielsku** sa umelec považuje za samostatne zárobkovo činnú osobu (SZČO), avšak nemá k dispozícii taký systém sociálneho zabezpečenia, ktorý by mu umožnil kompenzovať nevýhody spojené so špecifickosťou jeho profesionálnej činnosti. Regionálne iniciatívy v oblasti umenia však umožňujú 27% umelcov žiť z príjmov z umeleckej činnosti.
- Hoci vo **Fínsku** neexistuje osobitný systém sociálneho zabezpečenia pre umelcov, štát zaviedol mnohé opatrenia na zlepšenie ich pracovných podmienok. Tieto zahŕňajú granty na umelecké projekty a iniciatívy na podporu multikulturalizmu a kultúrnej interakcie, ktoré privádzajú umelcov do fínskych škôl. Granty, poskytované príslušnými úradmi, prerozdeľuje ministerstvo školstva.
- V **Holandsku** neexistujú špecifické opatrenia v oblasti sociálneho zabezpečenia, ktoré by zohľadňovali špecifickú situáciu profesionálnych umelcov. Na druhej strane však umelci môžu využívať mnoho úspešných stimulov vrátane zákona, poskytujúceho podporu začiatočníkom pri zakladaní vlastného ateliéru alebo platenie odvodov v prípade zníženia príjmov. Za istých podmienok môžu umelci požiadať o podporu špecifických umeleckých projektov.
- Aj vo **Švédsku** pomáhajú miestne iniciatívy kompenzovať neexistenciu špecifického systému sociálneho zabezpečenia. Mnohé projekty tak umožňujú umelcom zlepšiť si životnú situáciu.

>> **Systém sociálneho zabezpečenia s osobitnými ustanoveniami a potreba väčšieho počtu iniciatív na podporu umenia.**

- > Zákon v **Estónsku** prihliada na neisté postavenie umelcov venujúcich sa tvorivej činnosti, a preto zakotvuje možnosť poskytnúť umelcom bez príjmov podporu po dobu šiestich mesiacov.
- > V **Litve** umožňuje legislatíva za istých podmienok poskytovanie starobných dôchodkov výtvarným umelcom. Navyše, ak je umelec bez príjmov, zákon povoľuje financovanie jedného umeleckého projektu na obdobie kratšie ako 24 mesiacov.
- > **Luxembursko** má v legislatíve takisto niekoľko osobitných sociálnych opatrení: tamojší systém sociálneho zabezpečenia pri stanovovaní povinných sociálnych odvodov zohľadňuje nepravidelnosť príjmov umelcov a dĺžku obdobia, nevyhnutného na zrealizovanie umeleckej aktivity.
- > Umelci v **Slovinsku**, bez ohľadu na to, či sú zamestnaní alebo v slobodnom povolání, spadajú do všeobecného systému povinného sociálneho poistenia a každý mesiac musia platiť odvody na sociálne poistenie. Ich mesačné platby poistného sa stanovujú na základe ich príjmu. Vo výnimočných prípadoch hradí sociálne odvody Ministerstvo kultúry – umelcom v slobodnom povolání, ktorí preukazujú nevšedný talent, avšak za predpokladu, že ich zdaniteľný príjem nepresahuje každoročne stanovovanú hranicu (roku 2007 bola hranica 20 199,02 €).

>> **Všeobecný systém sociálneho zabezpečenia a potreba väčšieho počtu iniciatív na podporu umenia**

- > **Bulharsko** vo svojej legislatíve nezakotvuje opatrenia, ktoré by podporovali zlepšenie pracovných podmienok umelcov. Neexistuje stratégia na zlepšenie postavenia umelcov, pričom lobistické skupiny angažujúce sa v prospech umelcov

nie sú dostatočne vplyvné na to, aby dosiahli zmenu súčasného systému. Skrátka, ešte treba mnoho urobiť.

- > Na **Cypre** má umelec rovnaké postavenie ako SZČO, pričom osobitosti vyplývajúce z jeho profesie sa nezohľadňujú. Ak sa chcú tamojší umelci užiť, musia sa venovať aj inému povolaniu. Podobne ako v mnohých iných krajinách Európskej únie, aj tu je umelecká tvorba hlavným zamestnaním len hŕstky umelcov.
- > V **Grécku** nemajú umelci osobitný systém sociálneho zabezpečenia. Niektorí síce dostávajú starobný dôchodok, ale to sa týka len menšiny umelcov. Hoci sa už predložil návrh zákona upravujúceho sociálne postavenie umelcov, doteraz sa nedostal na program parlamentu. V súčasnosti sa schyluje k privatizácii tamojšieho systému sociálneho zabezpečenia.
- > V **Írsku** neexistujú špecifiká pre umelcov v súvislosti so systémom sociálneho zabezpečenia. Cítia potrebu iniciatív na stabilizovanie príjmov z umeleckej činnosti, ktoré by pomohli kompenzovať tento nedostatok, tie však ešte len čakajú na vypracovanie. Organizácia výtvarných umelcov sa však vytrvalo angažuje v práci na zlepšovaní odborných kvalít výtvarných umelcov a zviditeľňovaní umenia organizovaním seminárov a výstav.
- > V **Portugalsku** podliehajú umelci rovnakému systému sociálneho zabezpečenia ako podnikatelia. Vďaka iniciatíve súkromných podnikov a nadácií sa udeľujú špeciálne štipendiá. Podmienky portugalských umelcov by bolo preto treba zlepšiť buď zavedením osobitne prispôbobeného systému sociálneho zabezpečenia alebo prostredníctvom miestnych aktív na podporu umenia.
- > V **Rumunsku** existujú isté opatrenia lokálneho charakteru, ktoré pomáhajú pri vystavovaní a šírení umeleckých diel. Na národnej úrovni neexistujú v sociálnej oblasti nijaké výnimky, ktoré by zohľadňovali umeleckú tvorbu, aj keď niektorým umelcom poskytuje štát starobné dávky.

- > Na **Slovensku** štát podporuje kultúru prostredníctvom grantov ministerstva kultúry. Napriek tomu však treba ešte veľa urobiť, ak by tento podporný systém mal primerane kompenzovať neexistenciu osobitného systému sociálneho zabezpečenia.

SYSTÉMY SOCIÁLNEHO ZABEZPEČENIA UMELCOV

NEŠPECIFICKÝ SYSTÉM

S INICIATÍVAMI

NA PODPORU UMENIA

Danemark Denmark

Espagne Spain

Finlande Finland

Pays-Bas Netherlands

Royaume-Uni UK

Suède Sweden

ŠPECIFICKÝ SYSTÉM

S INICIATÍVAMI

NA PODPORU UMENIA

Allemagne Germany

Autriche Austria

Belgique Belgium

France France

Hongrie Hungary

NEŠPECIFICKÝ SYSTÉM,

POTREBA VÄČŠEJ PODPORY UMENIA

Bulgarie Bulgaria

Chypre Cyprus

Irlande Ireland

Lettonie Latvia

Portugal Portugal

Roumanie Romania

Slovaquie Slovakia

ŠPECIFICKÝ SYSTÉM,

POTREBA VÄČŠEJ PODPORY UMENIA

Estonie Estonia

Lituanie Lithuania

Luxembourg Luxembourg

Slovénie Slovenia

>>> Prehľad platenia sociálnych odvodov

Vo väčšine krajín Európskej únie sa nepočíta so žiadnymi úľavami v súvislosti so sociálnymi odvodmi pre výtvarných umelcov. Preto musia platiť poistenie v štandardnej výške, ktoré sa vypočítava na základe ich príjmov. Výšku odvodov stanovuje národná legislatíva každej krajiny, pričom platenie sociálnych odvodov je predpokladom využívania služieb sociálneho zabezpečenia. Tak je tomu **vo Veľkej Británii, na Cypre, v Dánsku, v Španielsku, Estónsku, Grécku, Maďarsku, Írsku, v Litve a v Rumunsku.**

Rumunsko sa trochu odlišuje v tom, že umelcov bez príjmov možno oslobodiť od sociálnych odvodov, čo však má za následok skutočnosť, že už nemôžu využívať systém sociálneho zabezpečenia. Inými slovami, ak do systému neprispievajú, nemajú nárok na sociálne zabezpečenie.

Niektoré krajiny predsa len majú vo svojej legislatíve zaktovené niektoré mechanizmy uľahčujúce platenie odvodov. V **Nemecku** platí polovicu výšky odvodov fond sociálneho zabezpečenia umelcov, ktorý tieto sumy vyberá od podnikateľov s umeleckými dielami a vystavovateľov. Vo **Francúzsku** je výška odvodov pre umelcov v slobodnom povolání 15,50%, teda je nižšia než pre bežných zamestnancov (približne 23%) a podnikateľov, u ktorých predstavuje 30 až 50% z ročného obratu. Tento rozdiel však netreba považovať za úľavu, pretože umelci nemajú nárok na rovnako rozsiahle sociálne zabezpečenie ako zamestnanci. Nie sú poistení proti riziku « pracovných úrazov », « chorôb z povolania » a « nezamestnanosti », čím sa odôvodňuje dané zníženie výšky odvodov. Niektoré krajiny zaviedli opatrenia uľahčujúce osamostatnenie sa umelcov na začiatku umeleckej tvorby. Napríklad vo **Fínsku** a v **Belgicku** môže platiť umelec nižšie odvody, ak ešte len začína tvoriť.

>>> Prehľad typov sociálneho zabezpečenia

Pri analýze dotazníkov sa ukázalo, že v oblasti sociálneho zabezpečenia existujú rôzne prístupy.

Veľká väčšina krajín chápe sociálne zabezpečenie ako **jednotný, všeobecný, štátom garantovaný systém**, ktorý umožňuje všetkým občanom bez ohľadu na príjem využívať sociálnu ochranu tak, ako ju definuje národná legislatíva. Tieto systémy však môžu priznať rôzny status jednotlivým typom povolání. Platí to najmä pre SZČO, ktorí nie vždy majú k dispozícii rovnaký rozsah sociálnej ochrany než bežní zamestnanci. Často sa umelci jednoducho zaraďujú buď k SZČO alebo k zamestnancom, pričom neexistujú osobitné opatrenia v sociálnej oblasti na ochranu umelcov.

Niektoré krajiny, ktorých systém sociálneho zabezpečenia sa označuje za všeobecný, sa však rozhodli zaviesť pre svojich umelcov **osobitný režim** sociálnej ochrany. V praxi znamenajú tieto opatrenie menší rozsah sociálneho zabezpečenia umelcov, ktorí vo väčšine prípadov nie sú chránení v prípade « pracovného úrazu » alebo « choroby z povolania ».

A napokon, tretia skupina krajín poskytuje zo zákona systém všeobecného sociálneho zabezpečenia, ale ide len o základné minimum služieb. Preto musia ich občania využívať **systémy komerčného poistenia**, ak sa chcú chrániť pred sociálnymi rizikami. Odvody platia priamo do sociálnych inštitúcií, pričom si oni sami na základe svojich príjmov vyberajú rozsah svojho sociálneho zabezpečenia.

Tri typy systémov sociálneho zabezpečenia v krajinách Európskej únie

JEDNOTNÝ SYSTÉM SOCIÁLNEHO ZABEZPEČENIA	ŠPECIFICKÝ SYSTÉM SOCIÁLNEHO ZABEZPEČENIA	SYSTÉM KOMERČNÉHO POISTENIA
Autriche Austria	Allemagne Germany	Grèce Greece
Belgique Belgium	France France	Lituanie Lithuania
Bulgarie Bulgaria		žiadne platby = žiadna ochrana
Chypre Cyprus		
Espagne Spain		
Estonie Estonia		
Danemark Denmark		
Finlande Finland		
Hongrie Hungary		
Irlande Ireland		
Lettonie Latvia		
Luxembourg Luxemburg		
Pays-Bas Netherlands		
Portugal Portugal		
Roumanie Romania		
Royaume-Uni UK		
Slovaquie Slovakia		
Slovénie Slovenia		
Suède Sweden		

>> **Všeobecný štátny systém sociálnej ochrany**

V Rakúsku, Belgicku, Bulharsku, na Cypre, v Estónsku, Fínsku, Maďarsku, Lotyšsku, Slovinsku a vo Švédsku majú umelci v slobodnom povolani ako aj zamestnaní umelci k dispozícii všetky služby poskytované všeobecným systémom sociálneho zabezpečenia. Je to aj prípad **Portugalska**, kde štátne zdravotníctvo ponúka jednotné a všeobecné zabezpečenie všetkým obyvateľom bez ohľadu na ich štatút. Do tohto systému spadajú všetci umelci s trvalým pobytom v Portugalsku.

V **Španielsku** majú umelci k dispozícii jednotné všeobecné sociálne zabezpečenie. Majú však možnosť zvýšiť svoje odvody o 1,3%, aby spadali do kategórie širšej sociálnej ochrany, ktorá zahŕňa prípady dočasnej invalidity, pracovného úrazu, invalidity a úmrtia.

V **Írsku** umelci, či už v závislej alebo nezávislej činnosti, automaticky podliehajú povinnému sociálnemu poisteniu, ktorého výška je úmerná platu („Pay-Related Social Insurance“ - PRSI). Ich príjem tak určuje výšku povinných odvodov ale aj rozsah zadarmo poskytovaných služieb sociálnej starostlivosti. Nižšie príjmové skupiny majú nárok na väčší rozsah zadarmo poskytovaných služieb.

V **Luxembursku** môže obyvateľstvo využívať takmer jednotný sociálny systém, pričom zamestnanci i SZČO sú poistení voči rovnakým rizikám. Avšak zákon z 27. júla 1987 o zavedení jednotného systému a štandardných invalidných, starobných, vdovských, vdoveckých a sirotských dôchodkov vylúčil zamestnancov štátnej správy, pre ktorých platí osobitný systém.

V **Holandsku** platí jeden typ poistenia pre zamestnancov a druhý pre SZČO. Zamestnanecký systém sa financuje prostredníctvom odvodov od zamestnancov a zamestnávateľov, vypočítaných na základe plátov so stanovenými odvodovým stropom. Zahŕňa poistenie pre prípad choroby,

práceschopnosti a nezamestnanosti. Systém pre SZČO zas zabezpečuje poistenie pre prípad invalidity a priznáva umelcom základný príjem.

V **Rumunsku** systém sociálneho zabezpečenia rozlišuje medzi zamestnancami a SZČO. Pre zamestnancov platí všeobecný systém, do ktorého prispievajú povinnými odvodmi na zdravotné a dôchodkové poistenie. Ak je umelec v slobodnom povolání, môže do zdravotnej alebo dôchodkovej poisťovne prispievať dobrovoľne.

Vo **Veľkej Británii** neexistuje iný ako štátny systém sociálneho zabezpečenia: štátne sociálne poistenie, ktoré sa vzťahuje na zamestnancov ako aj SZČO a tiež nepracujúce obyvateľstvo. Štátne sociálne zabezpečenia nezahŕňa služby v oblasti zdravotníctva, tieto totiž poskytuje verejné zdravotníctvo, ktoré sa financuje z daní, pričom je takmer bez výnimky bezplatné pre všetkých obyvateľov Veľkej Británie.

Na **Slovensku** predstavuje výška odvodov zamestnanca spolu 34,6% jeho platu, z ktorých zamestnanec platí iba 9,4% a zamestnávateľ platí 25,2%. Dobrovoľní prispievatelia, teda SZČO, si môžu vybrať medzi rôznymi sadzbami, ale maximálne vo výške 35,15%. Ak sú bez príjmov alebo je ich príjem nedostatočný, sú oslobodení od platenia sociálnych odvodov, ale na druhej strane sú v prípade neplatenia vylúčení zo systému sociálneho zabezpečenia.

>> **Špecifický systém verejnej sociálnej ochrany**

V **Nemecku** a vo **Francúzsku** existuje všeobecný systém sociálneho zabezpečenia, ktorý sa však vyznačuje osobitnými opatreniami pre niektoré povolania. Pokiaľ ide o umelcov v slobodnom povolání, tí majú v princípe nárok na tie isté služby ako ostatní zamestnanci s výnimkou poistenia pre prípad nezamestnanosti.

>> **Súkromné poistenie**

Dánsko zaviedlo jednotný systém sociálneho zabezpečenia, ktorý v princípe zahŕňa všetkých obyvateľov bez ohľadu na ich zamestnanecký status alebo príjmy. Všetci umelci s trvalým bydliskom v Dánsku preto spadajú pod všeobecný systém sociálnej ochrany. Väčšina obyvateľov, vrátane umelcov, však platí odvody aj do súkromných spoločností, aby mali garantované sociálne zabezpečenia aj v prípade sociálnych rizík.

V **Grécku** neexistuje osobitný systém sociálneho zabezpečenia pre umelcov. Niektorí dostávajú starobné dôchodky, no ide skôr o zriedkavé prípady. Za istých podmienok by mal výdavky na hospitalizáciu hradíť štát, ale v praxi tomu tak už dávno nie je. Štátne financovanie nemocničnej starostlivosti sa ruší a grécky systém sociálneho zabezpečenia čoraz viac smeruje k privatizácii.

V **Litve** sú sociálne odvody dobrovoľné, keďže sociálne poistenie poskytuje súkromný sektor. Pre umelcov existuje špecifický systém, avšak možno uskutočniť úpravy pre tých, ktorí získali štatút tvorivého umelca. Pritom niektoré dôchodky pre hŕstku umelcov « s osobitnými zásluhami » poskytuje štát.

>>> Prehľad typov dávok sociálneho zabezpečenia

V prevažnej časti krajín Európskej únie zahŕňa sociálne zabezpečenie služby zdravotnej starostlivosti, starobné dôchodky, rodinné dávky, ako aj poistenie proti pracovným úrazom a chorobám z povolania. Len niektoré krajiny Únie nechránia svojich umelcov pred rizikom pracovného úrazu a chorobami z povolania.

Väčšina krajín však rozšírenie sociálneho zabezpečenia umelcov na posledne menované riziká podporuje. V niektorých krajinách existujú prechodné systémy, v ktorých poistenie proti pracovným úrazom predstavuje dodatkovú službu. Napríklad v **Španielsku** sa v súvislosti s pracovnými úrazmi neplatia nijaké osobitné odvody. Ak však umelec prispieva o 1,3% viac, rozšíri si garancie sociálneho poistenia.

Niektoré krajiny v súčasnosti rozširujú sociálnu ochranu pre umelcov aj na prípad nezamestnanosti. **Nemecko, Francúzsko a Portugalsko** napríklad chránia svojich zamestnaných umelcov pred nezamestnanosťou, pričom sa táto ochrana nevzťahuje na umelcov v slobodnom povolání. V **Slovinsku** sú proti riziku nezamestnanosti poistení rovnako zamestnanci ako aj umelci v slobodnom povolání. Sociálne zabezpečenie umelcov v nezamestnanosti má aj **Fínsko, Luxembursko, Holandsko**. V **Írsku, Španielsku a Litve** poskytujú poistenie v nezamestnanosti súkromné spoločnosti, a tak majú umelci možnosť využiť tento systém súkromného poistenia platením odvodov navyše.

V Grécku nie je žiadna poisťovňa, či už súkromná alebo štátna, ktorá by poskytovala poistenie v nezamestnanosti pre umelcov.

Rozsah zabezpečenia sociálnej ochrany

NEMOCENSKÉ PRÍŠPEVKY	RODINNÉ PRÍŠPEVKY	DÔCHODKY	CHOROBY Z POVOLANIA PRACOVNÉ ÚRAZY
	Allemagne Germany		
	Espagne Spain		
	France France		
	Hongrie Hungary		
	Portugal Portugal		
	Slovaquie Slovakia		
	Suède Sweden		
		Autriche Austria	
		Belgique Belgium	
		Chypre Cyprus	
		Danemark* Denmark*	
		Finlande Finland	
		Grèce* Greece*	
		Lituanie* Lithuania*	
		Luxembourg Luxemburg	
		Pays-Bas Netherlands	
		Royaume-Uni UK	
		Slovénie Slovenia	

V tejto časti nie je analyzovaný rozsah sociálneho zabezpečenia v nasledujúcich štátoch: Bulharsko, Lotyšsko, Estónsko, Rumunsko

Dánsko*, Grécko*, Litva*:

Súkromné poistenie - zabezpečenie úmerné výške odvodov

II. Systémy podpory profesionálnych výtvarných

umelcov

.....

Pri analýze súhrnných výsledkov dotazníkov možno skonštatovať, že mechanizmy na podporu profesionálnych výtvarných umelcov možno rozdeliť do troch kategórií: daňové úľavy, grantové systémy a systém ochrany autorských práv.

>>> Podpora prostredníctvom daňových úľav

.....
 Analýza všetkých daňových opatrení, umožňujúcich podporiť profesionálnych výtvarných umelcov ukázala, že niektoré sa priamo dotýkajú príjmu umelcov a ich platenia daní, kým druhá skupina sa vzťahuje na daňové úľavy pri investovaní do umenia.

>> Daňové povinnosti výtvarných umelcov

Špecifické opatrenia, týkajúce sa zdaňovania umelcov, sa vzťahujú na približne polovicu krajín Európskej únie. Zahŕňajú celú škálu daňových opatrení vrátane DPH, výškou daňového zafarženia až po zohľadňovanie kolísania príjmu v rámci jedného roka.

ŠTANDARDNÝ REŽIM

Belgicko
 Bulharsko
 Cyprus
 Dánsko
 Španielsko
 Estónsko
 Grécko
 Maďarsko
 Holandsko
 Rumunsko
 Slovensko

ŠPECIFICKÝ DAŇOVÝ SYSTÉM

Nemecko
 Rakúsko
 Fínsko
 Francúzsko
 Írsko
 Lotyšsko
 Litva
 Luxembursko
 Portugalsko
 Slovinsko

Prehľad sadzby DPH na predaj umeleckých diel

.....

.....

.....

	%
Lituanie Lithuania	0
Pologne Poland	0
Portugal Portugal	5
Danemark Denmark	5,5
France France	5,5
Belgique Belgium	6
Luxembourg Luxembourg	6
Allemagne Germany	7
Espagne Spain	7
Finlande Finland	8
Slovénie Slovenia	8,5
Grèce Greece	9
Autriche Austria	10
Suède Sweden	12
Irlande Ireland	13,5
Chypre Cyprus	15
Royaume-Uni UK	17,5
Estonie Estonia	18
Lettonie Latvia	18
Slovaquie Slovakia	19
Pays-Bas Netherlands	19
Hongrie Hungary	20

>> **Prehľad DPH pri predaji umeleckých diel**

- > V **Rakúsku** podliehajú umelci DPH iba v prípade, keď ich ročný zisk presiahne 22 000 €. Výška DPH na predaj umeleckých diel je vtedy 10%.
- > Vo **Francúzsku** predstavuje bežná DPH 19,6%, no pri predaji umeleckých diel sa znižuje na 5,5%, pričom umelci s obratom nižším ako 32 000 € DPH neplatia. Oslobodenie od DPH môžu využiť aj tí, ktorých obrat je vyšší, ale len za predpokladu, že v rámci jedného fiškálneho roka nepresiahne 41 500 €.
- > **Grécko** má takisto nižšiu DPH na predaj umeleckých diel, ktorá predstavuje 9% pri priamom predaji a 19% pri predaji prostredníctvom galérii. Ide však zároveň o jediné špeciálne opatrenie, ktoré Grécko zaviedlo na podporu výtvarných umelcov.
- > V **Írsku** sú umelci oslobodení od DPH pri ročnom obra-
te nižšom ako 35 000 €. Pre ostatných nad týmto limitom platí DPH vo výške 13,5%, ak dielo predáva priamo autor, alebo 21,5%, ak ho predáva galerista.
- > V **Portugalsku** nepodliehajú plateniu DPH autorské práva. DPH na umelecké diela dosahuje 5% z predajnej ceny, ak ho predáva priamo autor, avšak sa zvyšuje na 21%, ak ho predáva galerista.
- > Vo **Veľkej Británii** je daň z pridanej hodnoty pri predaji umeleckých diel stanovená na 17,5% ale len v prípade, že ročný obrat umelca presiahne 83 000 €. Preto väčšina umelcov nemusí odvádzať DPH, keďže túto hranicu málokedy presiahne.
- > A napokon **Slovinsko**, kde na predaj umeleckých diel takisto platí špeciálna DPH vo výške 8,5% diel, ak ich predávajú priamo autori. Navyše umelci, ktorí zarobia menej ako 25 000 € ročne, nie sú vôbec povinní platiť DPH.

>> Zdaňovanie príjmu alebo zisku umelcov

- > V **Nemecku** sa nezdaňujú niektoré ocenenia za umeleckú tvorbu.
- > V **Rakúsku** a **Francúzsku** sa ceny a granty nezapočítavajú do celkových príjmov pri výpočte dane.
- > Vo **Fínsku** umelci, tak ako všetci ostatní daňoví poplatníci, podliehajú dani z príjmu, avšak ceny do výšky 15 050 € sa nezahŕňajú do celkovej sumy, ktorá slúži ako základ pri výpočte dane z príjmu.
- > V **Litve** platí pre umelcov so štatútom « tvorivých umelcov » špecifická daň z príjmu vo výške 15%. Toto znížené percento však nedovoľuje odpočítavať odpisy. V prípade zahrnutia odpisov sa totiž daň zvyšuje na 24%.
- > **Luxembursko** roku 1999 zaviedlo množstvo daňových opatrení na podporu umeleckých aktivít, medzi ktoré patrí oslobodenie od daní v prípade umeleckých ocenení, grantov a sociálnych odvodov. Okrem toho si umelci môžu odpočítať 25% z obratu v zmysle výdavkov na podnikanie a to až do výšky 12 394,68 €.
- > V **Portugalsku** zákon umožňuje 50% príjmu, pochádzajúceho z predaja umeleckých diel, oslobodiť od dane z príjmu, ale len do maximálnej hodnoty 27 124 €.
- > Umelci, tak ako všetky ostatné fyzické osoby, podliehajú v Slovinsku dani z príjmu, ktorá sa vypočíta na základe systému progresívnej dane, pričom umelci so štatútom SZČO si môžu uplatniť mnohé daňové úľavy, ktoré zahŕňajú možnosť odpočtu 25% z dane z príjmu, ak zarobia menej ako 42 000 € ročne. Ak zarobia viac, potom môžu využiť možnosť odpočtu skutočných výdavkov. Umelci takisto môžu požiadať o dodatočnú daňovú úľavu vo výške 15%, ale len do výšky príjmu 25 000 € ročne.
- > Vo **Francúzsku**, kde sa obyčajne pri príjme nižšom ako 32 000 € uplatňuje bežný odpočet 34%, sa môže umelec roz-

hodnút pre odpočet skutočných výdavkov, ak presiahnu zvyčajnú kvótu. Nad limit 32 000 € je priznávanie skutočných výdavkov povinné. Umelci na začiatku svojej kariéry môžu využiť 50% zníženie dane a to najviac prvých 5 rokov, avšak len do maximálnej výšky príjmu 50 000 € ročne.

>> **Zohľadnenie variability príjmov v priebehu roka a v začiatkoch umeleckej činnosti pri výpočte dane**

- > **Rakúska** legislatíva prihliada na možné kolísanie príjmu umelcov. V prípade obzvlášť veľkých príjmov má umelec možnosť využiť osobitný mechanizmus a zaplatiť daň vypočítanú z priemernej sumy zarobenej za predchádzajúce tri roky. Vypočítaný priemer príjmu v niektorých prípadoch má za následok oslobodenie od daní.
- > Vo **Švédsku** je možné odpočítať z osobného príjmu obchodné straty. Ale vzhľadom na náročnosť podmienok, vzťahujúcich sa na toto opatrenie, 90% umelcov túto výhodu v praxi nevyužíva. Umelci s nepravidelnými príjmami si ich môžu rozložiť na dva roky.
- > V **Španielsku** je pre umelcov počas prvých dvoch rokov činnosti výška dane výnimočne nízka – 7% namiesto 15%. Ide však len o dočasnú výhodu, keďže umelci sú povinní späťne kompenzovať 8% rozdiel, akonáhle získajú reputáciu.
- > Vo **Francúzsku** daňový systém v snahe pomôcť umelcom zakotvuje možnosť rozloženia platby dane v prípade výnimočne vysokého zdaniteľného príjmu na časové obdobie tri až päť rokov.

>> **Daňové úľavy pri investovaní do umenia**

- > V **Rakúsku** neexistujú stimuly na podporu súkromných investícií do umenia v zmysle daňových úľav. V tomto smere bol predložený návrh zákona, avšak nezískal dostatočnú podporu.

- > Na **Cypre** zákon z roku 1982 nariaďuje, aby investori venovali na podporu umenia 1% zo stavebných nákladov pri výstavbe verejných budov. V praxi sa však tento zákon neuplatňuje, preto sa ho cyperská vláda snaží novelizovať, aby získal väčšiu účinnosť. Na Cypre paltí aj pravidlo, že príspevky na charitu sa dajú uplatniť na zníženie dane. Niektoré nevládne organizácie, pôsobiace v kultúre, ako napr. spoločnosť Pharos, uspeli v získaní charitatívneho statusu. V budúcnosti to môže umožniť poskytovanie podpory na rozvoj podnetných, širšie koncipovaných programov.
- > V **Lotyšsku** nie je žiadny zákon na národnej úrovni, ktorý by podporoval investície do umenia. Umelci a architekti odštartovali iniciatívu, aby umelecké diela boli zahrnuté do projektov na verejné budovy, ale aby mohlo dôjsť k zmene zákona, je ešte potrebné dosiahnuť schválenie návrhu v parlamente.
- > V **Írsku** platia dve paralelné iniciatívy: jednou je program stimulujúci a podnecujúci dary pre národné a verejné inštitúcie, vrátane tých, ktoré podporujú umenie. V zmysle programu spoločnosti a fyzické osoby, ktoré podporujú rozvoj umenia v Írsku alebo sa podieľajú na ochrane kultúrneho dedičstva, sú odmenené daňovými úľavami. Druhou iniciatívou je program, ktorý platí od roku 1997, financovaný 1% daňou na všetky nové stavby, ktorý umožňuje podporovať verejné umelecké projekty.
- > V **Luxembursku** takisto existuje systém daňových úľav pre spoločnosti finančne podporujúce umenie. Navyše, pri stavbe budov, ktorých investorom je štát, sa bežne vydeľuje 1 až 10% z rozpočtu na nákup umeleckých diel, ktoré budú súčasťou danej budovy. Toto opatrenie sa však v praxi nie vždy dodržiava.
- > Ak si na **Slovensku** nejaký podnikateľ kúpi umelecké dielo, nemá nárok na daňovú úľavu, ale v niektorých prípadoch obchodníci s umením majú nárok na osobitný režim DPH.

- > V **Slovinsku** spoločnosti i jednotlivci môžu odpočítavať náklady na podporu kultúry zo svojho daňového základu, ale iba do výšky 0,3 % ich zdaniteľného príjmu.

>>> Podpora profesionálov v oblasti výtvarného umenia prostredníctvom dotácií

Analýza zhromaždených dotazníkov ukázala, že fondy na podporu výtvarných umelcov pochádzajú z rôznych zdrojov, či už verejných alebo súkromných. V krajinách Európskej únie tieto podpory pochádzajú hlavne z verejných zdrojov.

>> Verejné zdroje

- Vo väčšine krajín Európskej únie pochádzajú podpory výtvarných umelcov z verejných zdrojov. Udeľujú ich ministerstvá danej krajiny priamo spravujúce kultúru alebo miestne samosprávy. Napríklad v **Rakúsku, Francúzsku, Fínsku, Maďarsku a Slovinsku** poskytuje granty štát, región alebo miestne samosprávy, pričom umelci o ne musia požiadať.
- > V **Španielsku** Ministerstvo kultúry udeľuje štipendiá v oblasti výtvarných umení, na realizáciu a podporu kultúrnych iniciatív a tiež na vzdelávanie odborníkov v oblasti kultúry. Na miestnej úrovni významne prispieva k rozvoju umenia mesto Madrid udeľovaním cien a organizovaním súťaží.
- > **Slovinské** ministerstvo kultúry sa rozhodlo podporovať mobilitu umelcov prostredníctvom programu, ktorý umelcom umožňuje pracovať po dobu dvoch mesiacov v troch ateliéroch. Ateliéry sú vo vlastníctve vlády a nachádzajú sa v Berlíne, Londýne a New Yorku. Ministerstvo hradí aj náklady na ubytovanie a dopravu vybraným kandidátom.

>> Podpora na základe daní z lotérií a tabakových výrobkov

- > **Estónsko** nepozná osobitný systém podpory. Umelec však môže požiadať o štipendium Estónsku kultúrnu nadáciu, ktorá prerozdeľuje financie získané zdanením alkoholu, cigariet a hazardných hier, avšak maximálne štyrikrát do roka. Nadáciu vedie komisia, ktorá sa mení každé tri roky.
- > V **Írsku** sú finančné prostriedky Umeleckej Rady vytvorené príspevkami zo štátneho rozpočtu a príjmom z Národnej lotérie.
- > **Lotyšsko** nepozná osobitný systém podpory. Vláda však financuje Lotyšskú kultúrnu nadáciu, o ktorej rozhoduje Ministerstvo kultúry a početné komisie. Získanie podpory z tejto nadácie umožňuje súťaž. Je to veľmi byrokratický proces a výtvorné umenie nie je prioritou. Vplyv umeleckých asociácií na spravovanie nadácie zostáva obmedzený.
- > Vo **Veľkej Británii** dostávajú umelci štipendiá, ceny a prémie od umeleckých komisií v Anglicku, Škótsku, Walesu a Severnom Írsku ako aj zo štátnych a regionálnych umeleckých systémov lotérií, ktoré priamo i nepriamo podporujú kultúrny sektor. Umelci majú takisto možnosť požiadať o štipendiá na ateliéry.

>> Financovanie umenia súkromnými spoločnosťami

- > V **Grécku, Írsku a Francúzsku** nariaďuje zákon súkromným spoločnostiam venovať 1% z rozpočtu výstavby verejných budov umeleckému sektoru.
- > V **Luxemburgu** sa pri stavbe verejných budov predpokladá poskytnutie 1 až 10% z rozpočtu na nákup umeleckých diel, ktoré budú súčasťou danej budovy. Toto opatrenie sa však v praxi nie vždy dodržiava.
- > Aj v **Nemecku** investujú súkromné spoločnosti do ume-

nia prostredníctvom poskytovania podpôr a cien. Rovnako dôležitú úlohu pri podpore umeleckej tvorby hrá sponzorstvo súkromných spoločností.

>>> Podpora výtvarného umenia prostredníctvom ochrany autorských práv

>> Reprodukčné práva

Reprodukčné práva sa týkajú rozmnožovania diela na akékoľvek médium, za akýmkoľvek účelom a v akomkoľvek rozsahu. Reprodukcia umeleckého diela je povolená len na základe vopred udeleného výslovného súhlasu umelca alebo oprávnených držiteľov autorských práv. Európska smernica z 22. mája 2001 o zosúladení niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti formuluje v druhom článku, že « členské štáty ustanovia výlučné právo udeliť súhlas alebo zakázať priame alebo nepriame, dočasné alebo trvalé rozmnožovanie akýmkoľvek spôsobom a akoukoľvek formou, v celku alebo v časti ».

Prvý článok európskej smernice z 29. októbra 1993 o zosúladení lehoty ochrany autorského práva a niektorých príbuzných práv zakotvuje, že: práva autora literárneho alebo umeleckého diela v zmysle článku 2 Bernského dohovoru trvajú počas života autora a 70 rokov po jeho smrti, bez ohľadu na to, kedy bolo dielo oprávnené uvedené na verejnosti. Diela sú preto chránené až 70 rokov po smrti autora.

>> Právo verejného prezentovania diela

Až na niektoré výnimky zakotvené národnými legislatívami sa právo na verejné vystavovanie diela považuje za jedno z výhradných práv vyžadujúcich predchádzajúci súhlas autora alebo držiteľov autorských práv.

Právo na verejné prezentovanie diela sa týka všetkých autorov v oblasti literatúry a výtvarného umenia, pričom prezentovanie sa definuje ako akýkoľvek spôsob sprostredkovania diela verejnosti bez ohľadu na prostriedky: tieto zahŕňajú verejnú recitáciu, hudobnú interpretáciu, divadelné predstavenie, verejné premietanie, vysielanie a verejnú prezentáciu. Práve posledná forma sa osobitne dotýka výtvarného umenia, pretože verejné vystavenie výtvarného diela sa uskutočňuje presne týmto spôsobom: verejnou prezentáciou, a preto by sa mala riadiť právom na verejné vystavovanie.

Z tohto vyplýva, že na základe autorských práv majú výtvarní umelci právo povoliť alebo zakázať každé verejné vystavenie svojich diel a takisto môžu postúpiť toto právo na základe licenčnej zmluvy a za finančnú kompenzáciu. Pri uplatňovaní tohto práva však umelci narážajú na ťažkosti. Zdá sa totiž nemožné odporúčať, aby umelci na jednej strane žiadali verejné vystavovanie svojich diel, a na druhej strane vyžadovali za túto verejnú prezentáciu finančnú náhradu.

> V **Dánsku** umelci neúnavne presadzujú svoje autorské práva a snažia sa v tejto oblasti zvyšovať informovanosť verejnosti, ale ich výstavy nie sú finančne ohodnotené. Asociácie umelcov však bojujú za zavedenie systému odmeňovania umelcov za verejné vystavovanie diel, aby im pomohli získať finančnú odmenu ako protihodnotu za šírenie ich tvorby.

> V **Nemecku** umelecké asociácie trvajú na zavedení systému, aby sa poskytnutie práva na verejné vystavovanie diela stalo zdrojom príjmu pre výtvarných umelcov. V praxi sa výkon tohto práva uznáva systematickým využívaním licenčných zmlúv, udeľujúcich toto právo akejkoľvek prezentácii diela.

Avšak právo na verejné vystavovanie diela sa v mnohých iných krajinách naďalej ignoruje, a preto treba ešte veľa urobiť na zabezpečenie jeho efektívneho uplatňovania v ostatných štátoch Európskej únie.

Zdaňovanie ďalšieho predaja umeleckého diela - Droit de suite

- >> Roku 1920 Francúzsko zaviedlo právo ďalšieho predaja v prospech autora pôvodného diela, ktoré je predmetom európskej smernice z 27. septembra 2001 o zosúladení tohto práva v rámci Európskeho spoločenstva.

Bez ohľadu na podmienky akékoľvek predchádzajúceho predaja pôvodného diela majú výtvarní umelci na základe tohto opatrenia neodňateľné právo na podiel z následných predajov svojho diela či už prostredníctvom verejnej dražby alebo obchodníka. Právo ďalšieho predaja jednoducho znamená, že výtvarní umelci majú nárok na percento zo sumy, získanej akýmkoľvek predajom ich diela, ak ho uskutočňuje profesionál z oblasti umeleckého trhu v pozícii predajcu, kupujúceho alebo prostredníka a to aj vtedy, keď dané dielo už bolo predtým jednoznačne predané.

V súvislosti s právom ďalšieho predaja sú spoločnosti spravujúce autorské práva povinné dodržiavať viacero nariadení, najmä povinnosť informovať autorov, avšak autori nemusia zveriť výkon práva ďalšieho predaja spoločnosti spravujúcej autorské práva.

Ako sa uvádza v článku 17 smernice z 27. septembra 2001, Európska únia sa snaží dať členským štátom, ktoré nezaviedli právo ďalšieho predaja v prospech umelcov do svojich právnych systémov, dostatočný čas, aby toto právo do svojej legislatívy zahrnuli a takisto umožnili aj ekonomickým subjektom týchto štátov postupne sa tomuto právu prispôbiť. Všetky členské štáty Európskej únie by teda mali uznávať toto právo ďalšieho predaja a účinne ho aplikovať v praxi. Autorské právo a teda aj právo ďalšieho predaja sa v súlade s opatreniami smernice Rady 93/98/EHS z 29. októbra 1993 o zosúladení lehoty ochrany autorského práva a niektorých príbuzných práv uplatňuje až 70 rokov po smrti autora (post mortem auctoris).

Droit de suite - poznámka na vysvetlenie (P.Král):

Princíp „Droit de suite“ sa začal uplatňovať z iniciatívy Francúzska. Inšpiráciu boli kriklavé príklady nespravodlivosti, ako napríklad prípad Vincenta van Gogha: na jeho obrazoch, ktorých cena neustále stúpa, kde - kto zarábal obrovské sumy, s výnimkou samotného umelca, ktorý za celý život nepredal prakticky nič.

Uvedený princíp umožňuje poskytnúť aspoň malú dodatočnú kompenzáciu autorom, resp. ich dedičom.

Tretia časť **Manifest**

Manifest

>>> Požiadavky výtvarných umelcov

Výtvarní umelci ako neodmysliteľní spolutvorcovia ľudskej spoločnosti predstavujú **kultúrny vektor prenosu univerzálneho a civilizačného umeleckého jazyka**.

V centralizovaných či decentralizovaných politických a administratívnych systémoch krajín Európskej únie sú výtvarní umelci **priamymi či nepriamymi ekonomickými aktérmi jasne identifikovateľného profesionálneho sektora**, ktorý počnúc tvorbou až po rozličné mechanizmy distribúcie umenia zahŕňa predajcov umeleckých diel, galérie, výstavné priestory, obchody pre turistov, atď., pričom predstavuje významný zdroj príjmov aj pre celý rad poskytovateľov rôznych služieb: dodávateľov umeleckých materiálov, dopravcov, ramárov, sklárov, odlievačov, lisovačov, tlačiarov, tvorcov softvérových aplikácií, atď.

>> Kultúrne a ekonomické pôsobenie výtvarných umelcov preto predstavuje integrálnu súčasť daného profesionálneho sektora.

! Výtvarní umelci sú profesionáli.

Všetky profesie by mali mať právo na primeranú úroveň sociálneho zabezpečenia a primeraný daňový systém. Európa musí pre svojich umelcov zabezpečiť normalizovaný daňový systém a tiež systém sociálnej ochrany,

pretože ide o oblasti kľúčové pre optimálny rozvoj tohto profesionálneho sektora a pre vzťahy v rámci tohto špecifického segmentu ekonomiky: vzťahy medzi umelcami a dodávateľmi materiálu, umelcami a distribútormi, distribútormi, umelcami a klientmi, atď.

Obchodné procesy v sektore výtvarného umenia by sa mali dôkladne prehodnotiť. Konkrétne by mali zodpovedné úrady prijať opatrenia na obmedzenie rizík neadekvátneho sociálneho zabezpečenia a rozdielov vzniknutých kolísavým úspechom na trhu s umením. Umelcom sa musí garantovať minimálny príjem, primerané uznanie ich práce a adekvátna ochrana autorských práv a práv na sociálne zabezpečenie.

! Zástupcovia výtvarných umelcov zo všetkých krajín Európskej únie, zhromaždení na 1. Európskom kongrese výtvarných umelcov 15. a 16. decembra 2008 v Paríži žiadajú, aby ich štáty a zodpovední predstavitelia rešpektovali:

- >> Právo na spravodlivú odmenu a garantovaný minimálny príjem za tvorivú prácu.**
- > Prostredníctvom predaja umeleckých diel,** ktorý budú vlády motivovať zavedením opatrení na oživenie miestnych trhov s umením a prostredníctvom **daňových stimulo** **pre jednotlivcov i spoločnosti pri zakúpení diel od profesionálnych žijúcich výtvarných umelcov.** Úrady musia takisto aktívne spolupracovať s distribútormi umenia (galériami, predajcami) s cieľom podporiť trh

s umením a účinne bojovať proti nelegálnej práci a zlým pracovným podmienkam.

- > **Prostredníctvom ochrany autorských práv**, týkajúcich sa distribúcie, používania a rozmnožovania diel na všetkých médiách a za každých okolností, ktorú treba účinne uplatňovať a tiež neodkladne zaistiť umelcom oprávnenú odmenu za poskytnutie práv, o ktorú je tento sektor veľmi často okrádaný.
- > **Prostredníctvom komunitných programov pre umelcov**, zameraných na podporu prítomnosti umelcov v školách a iných pracovných prostrediach. Takéto iniciatívy zlepšia uznanie úlohy umelcov v spoločnosti. Odmena a podmienky by sa mali určiť po diskusii s asociáciami a organizáciami aktívne reprezentujúcimi práva umelcov.
- > **Prostredníctvom práva na verejné vystavenie diela (ktoré treba zaviesť alebo presadzovať)** vzťahujúceho sa na všetkých európskych výtvarných umelcov, ktoré treba uplatňovať pri prezentácii tvorivej práce umelcov alebo pri akejkoľvek účasti umelcov na príbuzných aktivitách v rámci štruktúr dotovaných úplne alebo čiastočne z verejných financií.
- > **Prostredníctvom povinných percent na umeleckú tvorbu (ktoré treba zaviesť alebo presadzovať)**, ktoré zabezpečia, aby sa z určených percent zo stavebných nákladov z rozpočtu projektov verejných stavieb financovali objednávky na umelecké diela.
- > **Prostredníctvom vytvárania a rozvíjania mechanizmov na podporu rôznych foriem umeleckej tvorby a umelcov počnúc zakladaním ateliéru až po prípravu výstavy.**

! My, výtvarní umelci, účastníci 1. Európskeho kongresu výtvarných umelcov, žiadame, aby Európska únia podporila našu iniciatívu tak, aby jednotlivé krajiny Únie vytvorili podmienky nevyhnutné pre tvorivú činnosť zavedením nižšie uvedených operatívnych opatrení.

Vymenované operatívne opatrenia by sa mali zaviesť v tých krajinách Únie, kde neexistujú, podporovať a zlepšovať operatívne opatrenia by sa mali v tých krajinách Únie, kde sa už zaviedli, a to v spolupráci so zvolenými predstaviteľmi výtvarných umelcov.

>> Demokratické opatrenia

Nariadenia a predpisy by sa mali zavádzať len na základe dialógu s príslušnými odborníkmi, ktorých sa týkajú. **To by malo platiť aj v oblasti výtvarných umení, kde musia významnú úlohu pri diskusiách a rozhodnutiach zohrať asociácie a demokraticky zvolení zástupcovia umelcov.**

- > Požadujeme, aby sa vo všetkých krajinách Únie vytvorili **spoločné komisie** na posudzovanie daňových alebo sociálnych otázok (v komisii by mali tvoriť umelci, poverení profesijnými organizáciami alebo asociáciami nad 50% členov), a tiež problematiky z oblasti kultúry, ktoré sa týkajú umelcov (v takom prípade by mali mať komisie aspoň polovičné zastúpenie umelcov).

>> **Sociálne práva**

- > **Systém sociálneho zabezpečenia** (program jednotlivých typov sociálneho poistenia), ktorý zohľadňuje činnosť profesií v oblasti výtvarných umení s možnosťou poskytovať poistenie pokrývajúce hlavnú činnosť tvorivého úsilia a všetkých s ním súvisiacich okrajových činností.
- > **Rozvíjanie sociálnych záruk a práv** výtvarných umelcov zahŕňajúcich sociálne zabezpečenie v chorobe, na dôchodku, pri pracovných úrazov a chorobách z povolania.
- > **Ďalšie odborné vzdelávanie** umožňujúce výtvarným umelcom pracovať aj s novými technológiami a moderným technickým vybavením.

>> **Zdaňovanie**

- > **Daňový systém** zohľadňujúci profesionálnu tvorbu v oblasti výtvarných umení, týkajúci sa hlavnej tvorivej činnosti a s ňou súvisiacimi aktivitami.
 - > **Daňové záruky** zahŕňajúce špecifickú sadzbu DPH, primerané daňové úľavy, limity príjmov zohľadňujúce odpočet prevádzkových nákladov a všetky ostatné primerané opatrenia.
- !** *Umelci musia dostávať príležitosti, aby mohli svoje znalosti a zručnosti odovzdávať vo všetkých oblastiach školstva.*

>> **Odovzdávanie poznatkov**

- > **Výchovné programy a semináre vo vzdelávacích inštitúciách**, ktoré umožnia výtvarným umelcom sprostredkovať svoje odborné zručnosti a zvyšovať povedomie o tomto kultúrnom sektore a jeho ekonomike z dlhodobého hľadiska, a podporovať tak umeleckú výchovu a vzdelávania.

.....

Počnúc jaskynnými kresbami včerajška až po multimediálne umenie dneška, umelec poskytuje svedectvo o našom svete po celé veky...

My, predstavitelia výtvarných umelcov, máme povinnosť chrániť, garantovať a brániť pretrvanie našich profesií.

Vy, zvolení zástupcovia Európskej únie a jednotlivých členských štátov, máte povinnosť prispieť k týmto iniciatívam a poskytnúť nám neochvejnú podporu pri zlepšovaní životných a pracovných podmienok umelcov.

.....

.....

Štvrtá časť **Fotogaléria**
a zoznam účastníkov

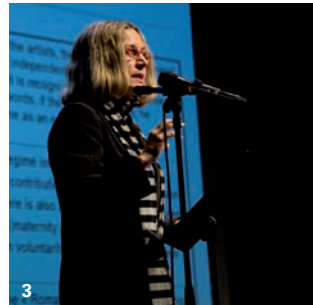
La Convention au Centre Pompidou
The Convention at the Centre Pompidou
Priebeh kongresu v Centre Pompidou, Paříž

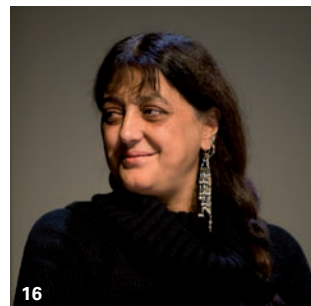
1 Agnès SAAL Directrice du Centre d'Art Contemporain Georges Pompidou *Director of the Centre d'Art Contemporain Georges Pompidou* **2 Pavol KRAAL** Slovaquie *Slovakia* **3 Stephen BEDDOE** Royaume-Uni *UK* **4 Tomas WEISS** Allemagne *Germany* **5 Nanna GRO HENNINGSEN** Danemark *Denmark* **6 Carmen ARRABAL** Trésorière adjointe de La Maison des Artistes *Vice Treasurer of La Maison des Artistes* et **Arlette MARTIN** Trésorière de La Maison des Artistes *Treasurer of La Maison des Artistes* **7 Laszlo LEKLES** Hongrie *Hungary* **8 My SVENNEBERG** Suède *Sweden* **9 Urska ZUPANEC** Slovénie *Slovenia* **10 Roger KAROUTCHI** Secrétaire d'Etat chargé des relations avec le Parlement européen *Secretary in charge of the relations with the European parliament* et **Rémy ARON** Président de La Maison des Artistes *President of La Maison des Artistes* **11 Sebastian WEISSENBACHER** Autriche *Austria* **12 Gilles FROMONTEIL** Artiste, Vice Président de La Maison des Artistes et Président du Conseil d'Administration de La Maison des Artistes *Artist, Vice President of La Maison des Artistes and President of the Board of Directors of La Maison des Artistes* **13 Christiane RAMONBORDES** Directrice de la Société des Auteurs dans les Arts Graphiques et Plastiques et Présidente de European Visual Arts *Director of ADAGP and President of EVA* **14 Olivier KAEPPELIN** Délégué aux Arts Plastiques du Ministère de la culture *Delegat in charge of Visual Arts, French Ministry of culture* **15** Vue de la salle *View of the audience*

1 Julieta DE HARO Espagne Spain **2 Grete MARSTEIN** Norvège Norway, **Jean-Marc BOURGEOIS** Vice Président de La Maison des Artistes vice president of La Maison des Artistes **3 Cristiana RUSSU** Roumanie Romania **4 Table ronde** sur la définition d'un artiste professionnel **Working group** about the meaning of a professional artist **5 Alain LOVATO** Secrétaire Général de La Maison des Artistes et Président de la MAPRA **General Secretary of La Maison des Artistes and President of the MAPRA** **6 Pierre JEANRAY** Belgique Belgium **7 François de VERDIÈRE** Artiste et Coordonnateur de la Commission pour les relations européennes et internationales **Artist and Coordinator of the Commission for the european and international relations** **8 Daphne TRIMIKLINOITI** Chypre Cyprus **9 Claude BLENIE** Artiste **Artist** **10 Dimitru SERBAN** Roumanie Romania **11 Jean-Pierre ADAM** Luxembourg Luxembourg **12 Noel KELLY** Irlande Ireland **13 Jaan ELKEN** Estonie Estonia **14 Anne-Marie HELMER-HEICHELE** Allemagne Germany **15 Lily BAKOYANNIS** Présidente de l'AIAP Europe **President of IAA Europe** **16 Eva MELA** Grèce Greece

Recepcia, Ministerstvo kultúry
Réception au Ministère de la culture
Reception at the Ministry of culture

1 Ljubomir PESKIREVIC, Jean-François HEBERT Directeur de Cabinet de la ministre de la culture Director of the office of the French Ministry of culture, Rémy ARON Président de La Maison des Artistes President of La Maison des Artistes **2** Alain DEVIENNE Responsable Marketing Opérationnel Société CANSON In charge of Operational Marketing CANSON Company **3** Michel CLERBOIS Belgique Belgium, Anders LIDEN Suède Sweden **4** Rémy ARON, Didier BERNHEIM Avocat à la Cour de Paris Lawyer to the Court of Paris, Marie-Ange THEOBALD Chef de la section des Organisations non gouvernementales à l'UNESCO Head, Section for Non Governmental Organisations to UNESCO **5** Francis PARENT, Rémy ARON, Pierre SOUCHAUD, Sylvia JAVOGUE **6** Arlette MARTIN Trésorière de La Maison des Artistes Treasurer of La Maison des Artistes, Bernard MOROT-GAUDRY, Laurence LEPLAY Syndicat national des sculpteurs et plasticiens National union for sculptors and plastic artists **7** Alain DEREY, Pierre CORNETTE de SAINT CYR **8** Pierre GILOU Président du Comité de Défense des Artistes du Grand Palais President of the Committee for the Defense of the Artists of the Grand Palais et Fabien BOUGLE Directeur d'Art Consulting Director of Art Consulting **9** Yves KOBRY (à droite on the right) **10** Jean-Pierre ADAM Luxembourg Luxemburg, Francis DESIDERIO Belgique Belgium **11** Rémy ARON, Marc LEROY, Fabien BOUGLE

1 Rémy ARON Président de La Maison des Artistes **President of La Maison des Artistes**,
Sophie DURRLEMAN Conseillère auprès de la ministre de la culture pour les Musées et Arts
 Plastiques **Advisor for the French Ministry of culture in charge of Museums and Visual Arts**
2 Antoine PONCET (à gauche **on the left**) **3 Monsieur et Madame RISPAL**

4 Rémy ARON, Natalie MIEL Artiste **Artist**, **Dominique ANTOINE** Conseiller pour l'éducation et
 la culture du Président de la République **Counsellor for education and culture to the French
 President** **5 Vue d'ensemble** **General view**

La Fête des Artistes à l'UNESCO

Artists' Party at the UNESCO

Recepcia umelcov v priestoroch UNESCO, Paríž

1/ Rémy ARON, prezident La Maison des Artistes, Sophie DURRLEMAN, poradkyňa pri Ministerstve kultúry Francúzska pre otázky múzeí a výtvarných umení • 2/ Antoine PONCET (naľavo) • 3/ Pán a pani RISPALOVCI
4/ Rémy ARON, Natalie MIEL, umelkyňa, Dominique ANTOINE, poradca francúzskeho prezidenta pre otázky školstva a kultúry • 5/ Celkový pohľad

Strana 56 - 57, Priebeh kongresu v Centre Pompidou, Paríž

1/ **Agnès SAAL**, riaditeľka Centra súčasného umenia Georges Pompidou • 2/ **Pavol KRÁL**, Slovensko • 3/ **Stephen BEDDOE**, Veľká Británia • 4/ **Tomas WEISS**, Nemecko • 5/ **Nanna GRO HENNINGSEN**, Dánsko • 6/ **Carmen ARRABAL**, zástupca pokladníka La Maison des Artistes a **Arlotte MARTIN**, pokladník La Maison des Artistes • 7/ **Laszlo LEKLES**, Maďarsko • 8/ **My SVENNEBERG**, Švédsko • 9/ **Urška ZUPANEC**, Slovinsko • 10/ **Roger KAROUTCHI**, štátny tajomník zodpovedný za styk s Európskym parlamentom a **Rémy ARON**, prezident La Maison des Artistes • 11/ **Sebastian WEISSENBACHER**, Rakúsko • 12/ **Gilles FROMONTEIL**, umelec, podpredseda La Maison des Artistes a prezident Správnej rady tejto organizácie • 13/ **Christiane RAMONBORDES**, riaditeľka Spoločnosti autorov pre oblasť grafiky a plastiky a prezidentka European Visual Arts • 14/ **Olivier KAEPELIN**, zástupca francúzskeho ministerstva kultúry pre otázky výtvarných umení • 15/ Pohtad do sály

Strana 58 - 59, Priebeh kongresu v Centre Pompidou, Paríž

1/ **Julietta DE HARO**, Španielsko • 2/ **Grete MARSTEIN**, Nórsko a **Jean-Marc BOURGEOIS**, viceprezident La Maison des Artistes • 3/ **Cristiana RUSSU**, Rumunsko • 4/ Okrúhly stôl o problematike definovania profesionálneho umelca • 5/ **Alain LOVATO**, generálny tajomník La Maison des Artistes a prezident MAPRA • 6/ **Pierre JEANRAY**, Belgicko • 7/ **François de VERDIERE**, umelec a koordinátor Komisie pre európske a medzinárodné záležitosti • 8/ **Daphne TRIMIKLINOITI**, Cyprus • 9/ **Claude BLENIE**, umelec • 10/ **Dimitru SERBAN**, Rumunsko • 11/ **Jean-Pierre ADAM**, Luxembursko • 12/ **Noel KELLY**, Írsko • 13 **Jaana ELKEN**, Estónsko • 14/ **Anne-Marie HELMER-HEICHELE**, Nemecko • 15 **Lily BAKOYANIS**, prezidentka IAA / AIAP Europe • 16/ **Eva MELA**, Grécko

Strana 60 - 61, Recepčia, Ministerstvo kultúry

1/ **Ljubomir PESKIREVIC**, **Jean-François HEBERT**, vedúci kancelárie francúzskej ministerky kultúry, **Rémy ARON**, prezident La Maison des Artistes • 2/ **Alain DEVIENNE**, zástupca Operational Marketing CANSON Company • 3/ **Michel CLERBOIS**, Belgicko, **Anders LIDEN**, Švédsko • 4/ **Rémy ARON**, **Didier BERNHEIM** právnik na Parížskom súdnom dvore, **Marie-Ange THEOBALD**, vedúca sekcie pre mimovládne organizácie pri UNESCO • 5/ **Francis PARENT**, **Rémy ARON**, **Pierre SOUCHAUD**, **Sylvia JAVOGUE** • 6/ **Arlotte MARTIN**, pokladníčka La Maison des Artistes, **Bernard MOROT-GAUDRY**, **Laurence LEPLAY** • 7/ **Alain DEREY**, **Pierre CORNETTE de SAINT CYR** • 8/ **Pierre GILOU**, predseda Komisie na ochranu umelcov Grand Palais a **Fabien BOUGLE**, riaditeľ Art Consulting • 9/ **Yves KOBRY** (napravo) • 10/ **Jean-Pierre ADAM**, Luxembursko, **Francis DESIDERIO**, Belgicko • 11/ **Rémy ARON**, **Marc LEROY**, **Fabien BOUGLE**

Zoznam účastníkov

ALLEMAGNE GERMANY

IGBK – Internationale Gesellschaft der Bildenden Künste

Anne-Marie HELMER-HEICHELE et Tomas WEISS

Rosenthaler Str. 11 | D-10119 BERLIN

++ 49.30.23 45 76 66 | art@igbk.de

AUTRICHE AUSTRIA

IG Bildende Kunst

Sebastian WEISSENBACHER

Gumpendorfer Str. 10-12 | A-1060 WIEN

++ 43.1.524 09 09 | office@igbildendekunst.at

BELGIQUE BELGIUM

Conseil National Belge des arts plastiques

Francis DESIDERIO et Pierre JEANRAY

29 rue Renardi | B-4000 LIEGEY

++ 32.4.227 38 50 | francis.desiderio@skynet.be

BULGARIE BULGARIA

Union des Artistes Bulgares

Dimitar GROZDANOV

6, ul. Shipka | BG-1504 SOFIA

++ 359.2.944 41 41 | dimitargrozdhanov@gmail.com

CHYPRE CYPRUS

Chamber of Fine Arts

Christos SYMEONIDES et Daphne TRIMIKLINOITI

P.O. Box 24936 | CY-1355 NICOSIA

++ 357.22.75 31 77 | ekatek@cytanet.com.cy

PARTICIPANTS

DANEMARK DENMARK

BKF-Billedkunstnernes Forbund

Nanna GRO HENNINGSEN

Vingardstraede 21 | DK-1070 KOPENHAGEN

++ 45.33.12 81 70 | bkf@bkf.dk

ESPAGNE SPAIN

AVAM

Julieta DE HARO

Pelayo 62 | E-28004 MADRID

+ 34.913.913 293 | jdeharo@avam.net

ESTONIA ESTONIA

EAA - Estonian Artists' Association

Jaan ELKEN

Vabaduse Väljak 6 | EST-10146 TALLIN

++ 372.62 73 633 / 372.62 73 630 | jaan@eaa.ee

FRANCE FRANCE

La Maison des Artistes

Rémy ARON

11 rue Berryer | F-75008 PARIS

++ 33.1.42 25 06 53 | contacts@lamaisondesartistes.fr

GRÈCE GREECE

Chamber of Fine Arts of Greece

Eva MELA et Lily BAKOYANIS

14, Koletti Street | GR-10681 ATHENES

++ 30.210.330 17 19 | chafartg@otenet.gr

PARTICIPANTS

HONGRIE HUNGARY

Association of Hungarian Fine and Applied Artists – M.K.I.SZ

Laszlo LELKES

Andrássy út 6 - Postbox 51 | H-1364 BUDAPEST

++ 36.1.302 22 55 | art@mkisz.axelero.net

IRLANDE IRELAND

Sculptor's society of Ireland

Noel KELLY

Cnr. Halston | st. Mary's Lane | IRL-7 DUBLIN

++ 353.1.872 22 96 | noel@visualartists.ie

LETTONIE LATVIA

The Artists's Union of Latvia

Janis SPALVINS

Pr. A.Tirgonu Str. 7-6 | LV-1050 RIGA

++ 371.722 50 46 | spalvinsh@inbox.lv

LITUANIE LITHUANIA

Lithuanian artists' association

Vaclavac KRUTINIC

Vokieciu 4/2 | LT - 2600 VILNIUS

++ 370.5.262 29 35 | info@ldsajunga

LUXEMBOURG LUXEMBURG

Jean-Pierre ADAM

20 montée de la Pétrusse | L-2912 LUXEMBOURG

++ 352.4.78 66 15

PARTICIPANTS

PAYS-BAS NETHERLANDS

Federatie von Kunstenaarsverenigingen

Wassenarseweg 18 | NL-2596 CH DEN HAAG

++ 31.70.363 99 39 | info@federatievankunstenaarsverenigingen.nl

POLOGNE POLAND

The association of Polish artists and designers

Maria MOROZ

Ul. Nowy Swiat 7 m. 6 | PL-00-496 WARSZAWA

++ 48.22.621 01 37 | maja.moroz_xl@wp.pl

PORTUGAL PORTUGAL

Sociedad de las Bellas Artes

Emilia NADAL

Rua Barata Salgueiro, 36 | P-1250-044 LISBOA

geral@snba.pt

ROUMANIE ROMANIA

Romanian Artists' association

Cristiana RUSSU et Dimitru SERBAN

Str. Nicolae Iorga 21 | RO-71117 BUKAREST-SECTOR 1

++ 40.21.212 79 54 | office@uappr.ro

ROYAUME-UNI UK

Artquest

Stephen BEDDOE

University of the Arts London | 65 Davies Street | UK-LONDON W1K 5DA

++ 44.020.75 14 64 93 | stephen@artquest.org.uk

PARTICIPANTS

SLOVAQUIE SLOVAKIA

Slovak Union of Visual Arts

Pavol KRAL

Dostojevského rad 2 | SK-811 01 BRATISLAVA

kral@svu.sk

SLOVÉNIE SLOVENIA

Cultural Chamber of Slovenia

Urška ZUPANEC

Trg. Francoske revolucije 1-2 | SLO-1000 LJUBJIANA

++ 38.61.433 04 64 | urska.zupanec@gov.sy

SUÈDE SWEDEN

KRO

Anders LIDEN

Arstaängsvägen 5B | S-11743 STOCKHOLM

++ 46.8.54 54 20 80 | kro@kro.se

Piata časť **Dodatky - podrobnejšie
k situácii na Slovensku**

Dodatok č.1 - dotazník

Výber zo slovenskej verzie podkladových materiálov pre organizátorov 1st European Convention Paríž 2008 vo forme odpovedí na otázky dotazníka. Za odbornú spoluprácu pri ich vypracovaní ďakujeme:

JUDr. Emílii Kršíkovej, štátnej tajomníčke Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR,

Mgr. Simone Rudavskej, zastupujúcej riaditeľke kancelárie štátnej tajomníčky, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR,

Ing. arch. Martinovi Sarvašovi, generálnemu riaditeľovi sekcie umenia Ministerstva kultúry SR,

Ing. Adrianovi Belánikovi, generálnemu riaditeľovi sekcie daňovej a colnej, Ministerstvo financií SR,

Ing. Jane Vávrovej, asistentke generálneho riaditeľa sekcie daňovej a colnej, Ministerstvo financií SR.

Prvá časť – predstavenie našej organizácie

1/ Charakteristika organizácie

Slovenská výtvarná únia

Dostojevského rad č. 2, 811 09 Bratislava, Slovenská republika
Phone/Fax : +421 2 529 62 402 Mobile phone: +421 915 713 314-15 E-mail: kral@svu.sk, <http://www.svu.sk/>

SVU je strešnou organizáciou cca 21 právnych subjektov – občianskych združení. Je to dobrovoľná, apolitická, profesná ochranná organizácia, združujúca výtvarných umelcov a teoretikov. Jej pôsobnosť je celoslovenská. V zmysle svojich Stanov Slovenská výtvarná únia podporuje umelecké aktivity, chráni

záujmy svojich členov a aktívne sa podieľa na medzinárodnej spolupráci. Je aktívnym členom IAA / AIAP UNESCO.

Slovenská výtvarná únia sídli v historickej budove bývalej Umeleckej besedy, postavenej v rokoch 1925 – 26 architektmi Balánom a Grossmannom.

2/ Podmienky vo vašej krajine, na základe ktorých je možné stať sa profesionálnym výtvarným umelcom; kritéria na prijatie do vašej organizácie (vyžadované formality, minimálny príjem z umeleckej činnosti...) Charakteristika umeleckého diela?

Žiadne zákony ani právne normy nedefinujú podmienky, po splnení ktorých je možné stať sa profesionálnym výtvarným umelcom na Slovensku. Tie si určujú jednotlivé občianske profesijné združenia na základe vlastných stanov.

Záujemca o členstvo v SVÚ môže požiadať o prijatie do niektorého z jej združení. Združenia rozhodujú o prijatí uchádzača po posúdení dokumentácie jeho tvorby, aktivít v oblasti umenia a zohľadňuje sa i odborné vzdelanie.

Zakladajúcimi členmi nového združenia, prijímaného do SVÚ, musia byť najmenej traja profesionálni výkonní výtvarní umelci, ktorí predkladajú Rade SVÚ dokumentáciu svojej tvorby a aktivít v oblasti umenia i informáciu o odbornom vzdelaní. Na základe rozhodnutia členov Rady je nové združenie prijaté alebo odmietnuté.

Pre charakteristiku umeleckého diela nie sú stanovené presné kritéria Jeho hodnotenie je založené na posúdení kritikmi umenia a už etablovanými výtvarníkmi.

3/ Ktoré profesie sú zahrnuté do vašej organizácie (vizuálne umenia, fotografi?, sochári?, grafici? A čo dizajnéri? Architekti?)

Maliari, sochári, grafici, audiovizuálni umelci, dizajnéri, reštaurátori umeleckých diel a architektúry, šperkári, keramici, sklári, textilní výtvarníci, fotografi, výtvarní teoretici.

4/ Vstupný poplatok?

Vstupný poplatok nie je, člen SVÚ – občianske združenie platí za každého svojho fyzického člena iba členský poplatok vo výške 200,- Sk ročne (cca 5,5 Eur).

5/ Dátum založenia?

Rok 1991. Slovenská výtvarná únia bola založená ako nástupnícka organizácia bývalého Zväzu slovenských výtvarných umelcov.

6/ Regionálna a národná reprezentativnosť?

Národná, SVÚ má celoslovenskú pôsobnosť.

7/ Podpora? Od akej inštitúcie? Miestna, centrálna?

Profesionálni výtvarní umelci na Slovensku môžu požiadať o finančnú dotáciu na svoje projekty z grantových fondov Ministerstva kultúry Slovenskej republiky. SR ale dáva na kultúru iba necelé percento z HDP a tento podiel naďalej klesá, takže podporu získa len malá časť projektov.

Podporu výtvarným umelcom poskytuje aj Fond výtvarných umení, rovnako ako MK s celoslovenskou pôsobnosťou. Jeho finančné zdroje sú však – v porovnaní s grantovým systémom MK - výrazne nižšie,

8/ Ciele vašej organizácie?

a) presadzovať spoločné i špecifické záujmy členov a vytvárať preto potrebné predpoklady v rámci SVÚ a mimo nej,

b) spolupracovať s obdobnými organizáciami v zahra-

ničí a napomáhať vytváraníu priamych kontaktov pre spoluprácu členov SVÚ s partnermi v iných krajinách,

c) zabezpečovať a koordinovať činnosti a služby podľa záujmov a potrieb členov SVÚ; ide najmä o činnosti informačného, poradenského, výchovno - vzdelávacieho a výstavného charakteru v oblasti rozvoja výtvarného umenia,

d) zastupovať a koordinovať záujmy členov SVÚ, výtvarných umelcov a teoretikov vo vzťahu k štátnym orgánom, predovšetkým s cieľom zlepšiť sociálne a právne postavenie výtvarných umelcov na Slovensku.

Druhá časť: Výtvarní umelci vo vašej krajine

Sociálne aspekty

1/ Je vo vašej krajine špecifický systém sociálneho zabezpečenia pre umelcov?

Systém sociálneho zabezpečenia v Slovenskej republike neobsahuje osobitný (špecifický) podsystem sociálneho zabezpečenia pre umelcov.

2/ Ak nemáte špecifický systém, aký je systém sociálneho zabezpečenia pre výtvarných umelcov?

Základné povinné systémy sociálneho zabezpečenia – systém sociálneho poistenia (1. pilier) a systém starobného dôchodkového sporenia (2. pilier) – a dobrovoľný systém doplnkového dôchodkového sporenia a účelového sporenia (3. pilier) sú založené na univerzálnom princípe. To znamená, že všetci poistenci (sporitelia) majú nárok na rovnaké dávky za rovnakých podmienok. Ak sú umelci v postavení zamestnanca podliehajú povinnému sociálnemu poisteniu. Umelecká činnosť vykonávaná ako slobodné povolanie nepodlieha povinnému poisteniu, umelci majú možnosť byť dobrovoľne poistení.

3/ Ako sú pokryté iné umelecké profesie (autori, hudba, tanec, atď'...)

Ak sú umelci v postavení zamestnanca podliehajú povinnému sociálnemu poisteniu. Umelecká činnosť vykonávaná ako slobodné povolanie nepodlieha povinnému poisteniu, umelci majú možnosť byť dobrovoľne poistení.

Dobrovoľný systém doplnkového dôchodkového sporenia (3. pilier) vytvára špeciálne podmienky pre tanečných umelcov. Dôvodom je skutočnosť, že počas výkonu prác tanečného umelca dochádza často približne vo veku 40 rokov k takému poškodeniu zdravia, že tanečný umelec už nemôže vykonávať tieto práce.

Podľa zákonnej definície tanečný umelec je umelec, ktorý vykonáva profesiu tanečníka bez ohľadu na štýl a techniku v divadlách a súboroch. Za zamestnancov aktívne vykonávajúcich práce tanečného umelca je zamestnávateľ povinný počas obdobia výkonu týchto prác platiť príspevok na doplnkové dôchodkové sporenie najmenej vo výške 2% z vymeriavacieho základu zamestnanca. Okrem toho si tieto zamestnanci môžu aj dobrovoľne platiť príspevok na doplnkové dôchodkové sporenie.

Zamestnanci vykonávajúci práce tanečného umelca majú nárok na doplnkový výsluhový dôchodok, ak získajú obdobie doplnkového dôchodkového sporenia z dôvodu výkonu týchto prác najmenej 5 rokov a súčasne dosiahnu vek najmenej 40 rokov.

4/ Aké sú poplatky umelcov v rámci sociálneho zabezpečenia?

Sadzby poistného pre zamestnanca:

- nemocenské poistenie 1,4 % z vymeriavacieho základu,
- starobné poistenie 4 % z vymeriavacieho základu,
- invalidné poistenie 3 % z vymeriavacieho základu,

- poistenie v nezamestnanosti 1 % z vymeriavacieho základu.

Sadzby poistného pre zamestnávateľa za zamestnanca:

- nemocenské poistenie 1,4 % z vymeriavacieho základu,
- starobné poistenie 14 % z vymeriavacieho základu (5% starobné poistenie a 9 % starobné dôchodkové sporenie, ak je poistenec v 2. pilieri),
- invalidné poistenie 3 % z vymeriavacieho základu,
- poistenie v nezamestnanosti 1 % z vymeriavacieho základu,
- garančné poistenie 0,25 % z vymeriavacieho základu,
- úrazové poistenie 0,8 % nemá obmedzený vymeriavací základ,
- rezervný fond solidarity 4,75 % vymeriavacieho základu

Minimálny vymeriavací základ je vo výške minimálnej mzdy. Maximálny vymeriavací základ na nemocenské poistenie je vo výške 1,5 násobku priemernej mzdy v národnom hospodárstve SR a na dôchodkové poistenie a poistenie v nezamestnanosti je 3 násobok priemernej mzdy SR.

Sadzby poistného pre dobrovoľne poistenú osobu:

- nemocenské poistenie 4,4 % z vymeriavacieho základu,
- starobné poistenie 18 % z vymeriavacieho základu (9% na starobné poistenie a 9 % na starobné dôchodkové sporenie, ak je poistenec v 2. pilieri),
- invalidné poistenie 6 % z vymeriavacieho základu,
- do rezervného fondu solidarity 4,75 %,
- poistenie v nezamestnanosti 2 % z vymeriavacieho základu.

Dobrovoľne poistená osoba si vymeriavací základ na platenie poistného určuje sama, pričom tento nemôže byť nižší ako je výška minimálnej mzdy a nemôže byť vyšší ako 3-násobok

priemernej mzdy v hospodárstve SR na účely dôchodkového poistenia a 1,5-násobok priemernej mzdy v hospodárstve SR na nemocenské poistenie.

Výšku príspevku na doplnkové dôchodkové sporenie (3. pilier) si účastník tohto sporenia určuje sám. Za zamestnancov aktívne vykonávajúcich práce tanečného umelca je zamestnávateľ povinný počas obdobia výkonu týchto prác platiť príspevok na doplnkové dôchodkové sporenie najmenej vo výške 2 % z vymeriavacieho základu zamestnanca.

5/ Aké sú sociálne dávky pre umelcov?

Z nemocenského poistenia sa za podmienok ustanovených v zákone č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov pre poistenca v postavení zamestnanca poskytujú nemocenské dávky a to

- nemocenské od 11. dňa (od 1. do 10. dňa náhrada príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca podľa zákona č. 462/2003 Z. z.),
- ošetrovné,
- vyrovnávacía dávka,
- materské.

Z dôchodkového poistenia sa za podmienok ustanovených v zákone o sociálnom poistení pre poistenca v postavení zamestnanca poskytujú dôchodkové dávky a to

a) zo starobného poistenia:

- starobný dôchodok,
- predčasný starobný dôchodok,
- vdovský dôchodok a vdovecký dôchodok,
- sirotsky dôchodok.

b) zo starobného dôchodkového sporenia (2. pilier):

- starobný dôchodok,

- predčasný starobný dôchodok,
- vdovský dôchodok a vdovecký dôchodok,
- sirotsky dôchodok

c) z invalidného poistenia

- invalidný dôchodok,
- vdovský dôchodok a vdovecký dôchodok,
- sirotsky dôchodok.

Z úrazového poistenia sa za podmienok ustanovených v zákone o sociálnom poistení pre poistenca v postavení zamestnanca poskytujú úrazové dávky a to

- úrazový príplatok,
- úrazová renta,
- jednorazové vyrovnanie,
- pozostalostná úrazová renta,
- jednorazové odškodnenie,
- pracovná rehabilitácia a rehabilitačné,
- rekvalifikácia a rekvalifikačné,
- náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia,
- náhrada nákladov spojených s liečením,
- náhrada nákladov spojených s pohrebom.

Z poistenia v nezamestnanosti sa za podmienok ustanovených v zákone o sociálnom poistení pre poistenca v postavení zamestnanca poskytuje dávka v nezamestnanosti.

Z garančného poistenia sa za podmienok ustanovených v zákone o sociálnom poistení pre poistenca v postavení zamestnanca poskytuje dávka garančného poistenia.

Z nemocenského poistenia sa za podmienok ustanovených v zákone č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov pre dobrovoľne poistenú osobu poskytujú nemocenské dávky a to

- nemocenské,
- ošetrovné,
- materské.

Z dôchodkového poistenia sa za podmienok ustanovených v zákone o sociálnom poistení pre dobrovoľne poistenú osobu poskytujú dôchodkové dávky a to

a) zo starobného poistenia

- starobný dôchodok,
- predčasný starobný dôchodok,
- vdovský dôchodok a vdovecký dôchodok,
- sirotsky dôchodok.

b) zo starobného dôchodkového sporenia (2. pilier)

- starobný dôchodok,
- predčasný starobný dôchodok,
- vdovský dôchodok a vdovecký dôchodok,
- sirotsky dôchodok

c) z invalidného poistenia

- invalidný dôchodok,
- vdovský dôchodok a vdovecký dôchodok,
- sirotsky dôchodok.

Z poistenia v nezamestnanosti sa za podmienok ustanovených v zákone o sociálnom poistení pre dobrovoľne poistenú osobu poskytuje dávka v nezamestnanosti.

Účastníci v 3. pilieri majú nárok **doplňkový starobný dôchodok**, ak získajú obdobie doplnkového dôchodkového sporenia najmenej 10 rokov a súčasne dosiahnu vek najmenej 55 rokov a na doplnkový výsluhový dôchodok, ak získajú obdobie doplnkového dôchodkového sporenia z dôvodu z dôvodu výkonu prác, ktoré sú zaradené na základe rozhodnutia orgánu na ochranu zdravia do kategórie 3 alebo 4, alebo

z dôvodu výkonu prác tanečného umelca najmenej 5 rokov a súčasne dosiahnu vek najmenej 40 rokov.

6/ Akú úroveň (v %) zo zisku alebo z príjmu dosahujú príspevky sociálneho zabezpečenia umelcov vo vašej krajine?

Výška príspevkov na sociálne poistenie zamestnanca je 34,6 %. Dobrovoľne poistená osoba si určuje sama, ktorý druh poistenia bude platiť (maximálne 35,15 %) a taktiež si sama určuje výšku vymeriavacieho základu.

7/ Ako sa posudzuje druhé zamestnanie alebo príjem? Nezávislá umelecká aktivita a súčasne príjem zo závislej činnosti alebo z penzie?

Ak poistenec vykonáva viacero činností zamestnanca, poradie povinností platiť poistné na nemocenské poistenie, poistné na dôchodkové poistenie a poistné na poistenie v nezamestnanosti pre zamestnanca sa určuje výškou jeho vymeriavacieho základu, pričom sa postupuje od vymeriavacieho základu najvyššieho k vymeriavaciemu základu najnižšiemu. Ak je výška vymeriavacích základov zamestnanca rovnaká, prednostná povinnosť platiť poistné na nemocenské poistenie, poistné na dôchodkové poistenie a poistné na poistenie v nezamestnanosti pre zamestnanca sa viaže na vymeriavací základ dosiahnutý u toho zamestnávateľa, u ktorého poistenie zamestnanca vzniklo skôr. Ak zamestnanec súčasne vykonáva aj činnosť povinne nemocensky poistenej a povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činnej osoby, poistné na nemocenské poistenie a poistné na dôchodkové poistenie sa platí vždy prednostne z vymeriavacieho základu dosiahnutého z výkonu činnosti zamestnanca. Ak poistenec vykonáva zárobkovú činnosť a súčasne je dobrovoľne nemocensky poistená osoba, dobrovoľne dôchodkovo poistená

osoba alebo dobrovoľne poistená osoba v nezamestnanosti, poistné na nemocenské poistenie, poistné na dôchodkové poistenie a poistné na poistenie v nezamestnanosti sa platí vždy prednostne z vymeriavacieho základu dosiahnutého z výkonu zárobkovej činnosti. Ak poistenec vykonáva viacero zárobkových činností a súčasne je dobrovoľne nemocensky poistená osoba, dobrovoľne dôchodkovo poistená osoba alebo dobrovoľne poistená osoba v nezamestnanosti, poistné na nemocenské poistenie, poistné na dôchodkové poistenie a poistné na poistenie v nezamestnanosti sa platí vždy prednostne z výkonu viacerých zárobkových činností; na poradie povinnosti platí poistné na nemocenské poistenie, poistné na dôchodkové poistenie a poistné na poistenie v nezamestnanosti z výkonu viacerých zárobkových činností prvá veta až tretia veta platia rovnako.

8/ Ako sú nastavené rozličné príspevky v prípade niekoľkých aktivít (zo závislej činnosti alebo z nezávislých činností)?

Percentuálna sadzba poistného je v každom poistnom vzťahu rovnaká bez ohľadu na to, či poistenec má jeden alebo viac poistných vzťahov. Pri súbehu viacerých poistných vzťahov sa poistné platí najviac z ustanoveného maximálneho vymeriavacieho základu (maximálny vymeriavací základ na nemocenské poistenie je vo výške 1,5 násobku priemernej mzdy v národnom hospodárstve SR a na dôchodkové poistenie a poistenie v nezamestnanosti je 3 násobok priemernej mzdy SR).

Daňové aspekty

9/ Máte vo vašej krajine špecifický daňový systém pre umelcov ?

Nie, príjmy umelcov podľa zákona o dani z príjmov sa zdaňujú obdobne, ako sa zdaňujú napr. aj príjmy podnikateľov, t.j. uplatňuje sa aj na tieto príjmy rovnomerná daň vo výške 19 %.

10/ Aké sú daňové povinnosti umelcov? Sú založené na príjmoch alebo na zisku (príjmy mínus výdavky a amortizácia)?

Zdaňuje sa základ dane, ktorý sa zisťuje ako rozdiel medzi príjmami (z autorských práv a práv súvisiacich s autorským právom, a to vrátane príjmov z vydávania, rozmnožovania a rozširovania literárnych a iných diel na vlastné náklady) a daňovými výdavkami preukázateľne vynaloženými na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie tohto druhu príjmu. Medzi daňové výdavky patria aj odpisy (amortizácia) majetku využívaného na výkon takejto činnosti. Ak daňovník s takýmito príjmami neuplatní preukázateľné daňové výdavky a nejde o platiteľa dane z pridanej hodnoty, môže uplatniť tzv. paušálne výdavky vo výške 40 % z príjmov. Tieto tzv. paušálne výdavky sa kombinujú s preukázateľnými výdavkami, konkrétne so zaplatenými príspevkami a poistným na zdravotné a sociálne poistenie.

11/ Existujú zľavy pre prvý rok aktivity?

Zákon o dani z príjmov neumožňuje zľavy pre prvý rok vykonávania tejto činnosti, neustanovuje takéto úľavy ani daňovníkom s inými druhmi príjmov, napr. podnikateľom.

12/ DPH pri predaji umeleckých diel?

Na predaj umeleckých diel sa v zmysle zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o DPH“) vzťahuje bežný režim uplatňovania DPH alebo osobitný režim podľa § 66 zákona o DPH

(na účely ustanovenia § 66 zákona o DPH sa za umelecké diela považujú diela, ktoré sú uvedené v prílohe č. 5 zákona o DPH).

Uplatňovanie osobitného režimu DPH podľa § 66 zákona o DPH sa vzťahuje na obchodníkov, t. j. osoby, ktoré v rámci svojho podnikania kupujú, nadobúdajú z iného členského štátu EÚ alebo dovážajú na účely ďalšieho predaja umelecké diela, a pri tom konajú vo svojom mene na svoj účet alebo vo svojom mene na účet inej osoby na základe zmluvy, podľa ktorej majú právo na odplatu za obstaranie kúpy alebo predaja.

Umelci sú podľa § 3 ods. 1 a 2 zákona o DPH zdaniteľnou osobou a podľa § 4 ods. 1 majú registračnú povinnosť (ak dosiahli za najviac 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov obrát 1 500 000 Sk).

Sadzba DPH pri predaji umelecký diel je 19% zo základe dane (§ 27 zákona o DPH).

13/ Špecifické daňové pravidlá pre podporu tvorbu: uznanie nákupu umeleckého diela žijúceho autora ako položka znižujúca daňový základ pre podnikateľov alebo súkromné osoby?

Nákup umeleckých diel neumožňuje zákon o dani z príjmov uplatňovať v daňových výdavkoch; umelecké diela, ktoré nie sú súčasťou stavieb a budov, sú taktiež vylúčené z odpisovania. Fyzická osoba – občan, ktorý predá umelecké dielo (ktoré obstaral napr. kúpou alebo darom), príjem z jeho predaja je podľa zákona o dani z príjmov oslobodený od dane, a preto sa ani obstaranie takéhoto diela neuplatňuje vo výdavkoch.

Rozličné aspekty

14/ Majú umelci príspevky z grantov alebo nadácií na tvorbu od štátu, regionálnych alebo miestnych úradov? Nadácie a granty, celkové množstvo (v miliónoch Eur) a počet umelcov (a v %).

Štát podporuje kultúru prostredníctvom grantového systému Ministerstva kultúry.

Rok **2006**:

Počet žiadostí evidovaných na ministerstve: 8 869

Celková výška požadovanej dotácie: 3 902 mil Sk (110 mil EUR)

Schválené granty v celkovej výške: 710 mil Sk (20 mil EUR)

Z tejto sumy boli priamo na výtvarné umenie schválené granty vo výške 23 mil (0,65 mil EUR), a časť zo sumy 16 mil (0,45 mil EUR) – (medziodborové profesionálne kultúrne aktivity).

Suma 20 mil EUR zahŕňa obnovu kultúrnych pamiatok, podporu múzeí, galérií a knižníc, audiovizuálnych diel, podporu umenia (divadlo a tanec, hudba, výtvarné umenie, úžitkové umenie, fotografia, dizajn, architektúra, literatúra a knižná kultúra), prezentáciu umenia a kultúry v zahraničí, podporu projektov medzinárodnej spolupráce, kultúru národnostných menšín, kultúru znevýhodnených skupín obyvateľstva, nehmotné kultúrne dedičstvo a kultúrno-osvetová činnosť (tradičná kultúra a amatérska umelecká tvorba, voľnočasové aktivity) atď.

Rok **2007**:

Celková plánovaná suma na granty by mala byť 443 mil. (12,5 mil EUR)

15/ Sú multimediálne umelecké diela zahrnuté do toho istého daňového režimu?

V zákone o dani z príjmov sa rieši len zdaňovanie príjmov z autorských práv a práv súvisiacich s autorským právom, a to vrátane príjmov z vydávania, rozmnožovania a rozširovania literárnych a iných diel na vlastné náklady; vychádza sa pritom z osobitného predpisu a tým je zákon č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon).

Orientácia do budúcnosti

16/ Aké sú Vaše želania ohľadne vývoja sociálneho a daňového systému pre umelcov vo Vašej krajine?

Aký je Váš názor na súdržnosť či spoluprácu medzi rozličnými umeleckými odbormi (výtvarné umenie, hudba, atď)?

Máme záujem na primeranej podpore štátu pre rozvoj umenia i kultúry všeobecne, na tom, aby sa podpora z roka na rok nezmenšovala (v roku 1993 cca 0,9% HDP, v roku 2004 cca 0,6% HDP) i na jej vyváženom rozdelení pre jednotlivé odvetvia umenia a kultúry.

Máme záujem i na niektorých úpravách existujúceho daňového systému a systému sociálneho zabezpečenia v našej krajine, pretože podľa nášho názoru niektorými opatreniami brzdia kultúru či umenie, znevýhodňujú našich umelcov v porovnaní so situáciou v iných krajinách a niekedy sú priam diskriminačné, napr:

Umelci sú u nás – napriek odlišnostiam v charaktere ich činnosti – posudzovaní z hľadiska daní i sociálneho zabezpečenia v podstate rovnako ako podnikatelia, ktorí produkujú tovar na predaj. Pritom však ich produkt – umelecké dielo – nie je, na rozdiel od kúpy iných produktov, posudzované ako

položka, ktorú môže podnikateľ použiť na zníženie daňového základu. **Toto diskriminačné opatrenie jednoznačne umelecké diela znevýhodňuje**, odraduje potenciálnych zákazníkov a brzdi trh s umením, znižuje tým aj šance umelcov užiť si svoju tvorbu.

O tejto otázke - i niektorých ďalších - vedíme od februára 2006 s Ministerstvom kultúry dialóg, v posledných mesiacoch s pozitívnym ohlasom. Pre prípadnú zmenu je však nutné získať aj podporu vlády a parlamentu.

Dlhé roky sa u nás vedú diskusie o **Štatúte umelca**, ktorý by definoval špecifické postavenie umelca v spoločnosti, odlíšil umelca od podnikateľa. V roku 1998 ho minister kultúry aj predložil na rokovanie vlády, nebol však schválený. V súčasnosti sa pokúšame kooperovať v tejto otázke aj s umelcami z iných odvetví – napr. na pôde Slovenskej koalície pre kultúrnu diverzitu, kde sú zastúpené prakticky všetky umelecké odvetvia (filmári, spisovatelia, herci, výtvarní umelci, hudobníci...).

Umelci u nás majú aj isté špecifické výhody – napr., ak im to finančná situácia neumožňuje, nemusia platiť poplatky na sociálne poistenie. Zároveň to však znamená, že v takom prípade strácajú nárok čerpať výhody plynúce zo sociálneho poistenia, čo môže vážne ovplyvniť ich postavenie napr. v starobe.

Uvedomujeme si, že dosiahnuť primerané a vyvážené zmeny v danom systéme je náročný a dlhodobý proces, a to podstatné musíme urobiť doma. Veľmi však vítame dialóg na dané témy na európskej úrovni. Veríme, že poslúži na vzájomnú inšpiráciu. Veríme, že by mohol pozitívne prispieť k nájdeniu optimálneho a vyváženého systému, ktorý by bol priaznivý tak pre rozvoj umenia a kultúry, ako i pre spoločnosť.

Bratislava, 30.12.2006

akad. mal. Pavol Kráľ, manažér SVÚ pre zahraničie

Dodatok č.2 - Právne a sociálne postavenie výtvarných umelcov na Slovensku, dôvody na zmenu

Skrátený záznam prejavu akad. mal. Pavla Kráľa, predsedu Slovenskej výtvarnej únie - 1th European Convention, Paríž

Nie sme spokojní – rovnako ako väčšina z Vás – so situáciou umelcov v našej krajine. Dá sa povedať, že – z pohľadu sociálneho a právneho postavenia umelcov - reálna situácia umelcov je v podstate horšia ako pre 20 rokmi. Niekoľko príkladov:

Daňový systém

V súčasnosti nemáme na Slovensku špecifický daňový systém pre umelcov. Pred rokmi sme mali napríklad špeciálnu daňovú sadzbu pre umelcov s veľmi malým príjmom: daňová sadzba pre nich bola len 3 %.

Teraz máme rovnú daň 19 % pre každého a umelci dokonca musia platiť o 2 % viac (poplatok pre OOA). Tento poplatok sa síce nenazýva daň, ale umelci sú jedinou skupinou, ktorá musí platiť viac ako ostatní.

nou na Slovensku, ktorá má povinnosť platiť ho, a tieto 2 % sú v skutočnosti viac ako 2 %, ak ich porovnáme s daňou. Daň sa všeobecne platí z príjmu zníženého o odpočítateľné položky, umelci však platia 2% poplatok z hrubého príjmu bez možnosti uplatniť odpočítateľné položky. Takže **umelci v skutočnosti musia platiť** – v závislosti na konkrétnej situácii – **viac ako ostatní občania**: daň spolu s uvedeným poplatkom môže tvoriť 21%, ale niekedy aj 24 či 29 % ich čistého príjmu.

*Príklad na ilustráciu: ak by sochár dostal za sochu honorár 100 000 a na jej realizáciu – odliatie do bronzu atď. - minul 80 000, jeho zdaniteľný príjem by bol po uplatnení reálnych výdavkov 20 000. Vznikla by mu povinnosť zaplatiť daň z príjmu vo výške 3 800 (= 19 % z 20 000) a zároveň povinnosť zaplatiť poplatok pre OOA vo výške 2 000 (= 2% zo 100 000), spolu 5 800 z 20 000, čo sa rovná **29 %** z reálneho príjmu!*

Neexistujú žiadne daňové úľavy na podporu tvorby.

Nákup umeleckých diel nie je možné uplatniť na zníženie daňového základu. To je z pohľadu umelcov diskriminácia.

Umelci sú u nás – napriek odlišnostiam v charaktere ich činnosti – posudzovaní z hľadiska daní i sociálneho zabezpečenia v podstate rovnako ako podnikatelia, ktorí produkujú tovar na predaj. Pritom však ich produkt – umelecké dielo – nie je, na rozdiel od kúpy iných produktov, posudzované ako položka, ktorú môže podnikateľ použiť na zníženie daňového základu. Toto diskriminačné opatrenie jednoznačne umelecké diela znevýhodňuje, odraďuje potenciálnych zákazníkov, brzdí trh s umením a znižuje šance umelcov užiť sa svojou tvorbou.

Sociálne zabezpečenie

Systém sociálneho zabezpečenia v Slovenskej republike neobsahuje osobitný podsystem sociálneho zabezpečenia pre umelcov.

Umelci majú iba jednu výhodu: ak im to finančná situácia neumožňuje, nemusia platiť poplatky na sociálne poistenie. Zároveň to však znamená, že v takom prípade strácajú nárok čerpať výhody plynúce zo systému sociálneho zabezpečenia, čo môže vážne ovplyvniť ich postavenie predovšetkým v dôchodku.

Podpora umenia vo verejných budovách

Pred rokmi platil zákon, že pri verejných stavbách sa 2% z celkových nákladov na stavbu museli použiť na výtvarné diela. Podobný systém je v súčasnosti realitou v mnohých krajinách (Nórsko – 3%, Island – 1%, atď.). U nás však v súčasnosti už nič také neexistuje.

Celková podpora umenia a kultúry

Podiel výdavkov štátu na podporu umenia a kultúry z roka na rok klesá: pred 15 rokmi boli na úrovni cca 0,9 % HDP, pred 5 rokmi 0,6 % HDP a pred rokom už len 0,5 % HDP.

Na druhej strane, je tu aj pozitívny príklad: **grantový systém** Ministerstva kultúry na podporu umeleckých projektov. Niečo také pred 20 rokmi neexistovalo. Niektoré problémy s ním spojené sú však už roky predmetom diskusií medzi umelcami: výška celkového rozpočtu na podporu projektov (súvisí to s klesajúcim podielom celkovej podpory umenia a kultúry – viď vyššie) a každoročné problémy s podporou projektov v prvej polovici roku.

Dá sa povedať, že obzvlášť v posledných dvoch rokoch sme sa pokúsili začať dialóg s predstaviteľmi vlády o situácii umelcov na Slovensku, a to spolu so zástupcami hercov, hudobníkov, spisovateľov, novinárov, filmárov atď. Reprezentatívne stretnutie sa konalo v decembri 2008 na Ministerstve práce, sociálnych vecí a rodiny SR pod vedením štátnej tajomníčky JUDr.E.Kršíkovej, za účasti ďalších predstaviteľov

MPSVaR, štátneho tajomníka Ministerstva kultúry I.Sečíka, generálneho riaditeľa sekcie umenia Ministerstva kultúry P.Kováča, poslanca Národnej rady SR D.Jarjabka a zástupcov umelcov. Dostali sme prísľub, že na rokovaníach by sa mal v budúcnosti zúčastniť aj predstaviteľ Ministerstva financií SR. **Vidíme preto šancu urobiť niečo pre zlepšenie celkovej situácie umelcov na Slovensku – v tomto zmysle bola účastníkmi stretnutia vyjadrená prinajmenšom dobrá vôľa.**

Dôvody na zlepšenie postavenia výtvarných umelcov

Ak sme presvedčení, že by sa malo niečo urobiť pre zlepšenie postavenia výtvarných umelcov (resp. umelcov vôbec), dôležité je povedať nielen **ČO** chceme, ale tiež **PREČO**.

Pravdepodobne môžu existovať mnohé odpovede, rád by som však ponúkol aspoň tri, ktoré sú podľa môjho názoru zrejme najdôležitejšie.

1. Kultúra – rovnako ako vzdelanie a zdravie – nemôže byť hodnotená iba z hľadiska finančného efektu

Spoločnosť bez kultúry, či vzdelania alebo zdravia by bola spoločnosťou bez budúcnosti, dokonca ja keby to bola veľmi bohatá spoločnosť.

2. Umenie a kultúra by mali byť podporované štátom, pretože o otázkach umenia a kultúry nemôže rozhodovať iba trh

Trh sa veľmi často mýli, obzvlášť v otázkach súčasného umenia. "Trh" svojho času nerozpoznal, že Rembrand je génius, "trh" ignoroval Vincenta van Gogha počas celého jeho života, "trh" zo začiatku nechcel ani Eiffelovu vežu: oby-

vateľom Paríža sa nepáčila, iba neskôr si na ňu zvykli a dnes je priam nemožné predstaviť si Paríž bez jeho symbolu.

Veľmi podstatná časť kultúrneho dedičstva ľudstva by nikdy nevznikla bez podpory štátu: pyramídy v Egypte, socha Dávida vo Florencii či fresky v Sixtínskej kaplnke od Michelangela, ak máme vymenovať aspoň zopár z nich.

3. Nakoniec, ale nie najmenej: podpora umenia a kultúry nie je plýtvaním, ale dobrou investíciou

Umenie a kultúra naozaj nie sú iba otázkou zábavy či luxusu. Sú veľmi dôležité aj z pohľadu ekonomiky: v rozpore s dosť rozšíreným názorom ich príspevok pre celkový rozvoj štátu zďaleka nie je marginálny.

Na ilustráciu uvádzam niekoľko čísiel zo štúdie *The Economy of Culture in Europe* (a study prepared for the European Commission a Directorate-General for Education and Culture in October 2006):

- **Celkový obrat kultúrneho a tvorivého sektora bol v Európe v roku 2003 vyšší ako 654 miliárd EUR;** toto číslo nám povie oveľa viac, ak si ho porovnáme s obratom v automobilovom priemysle či v odvetví informačných technológií:

- obrat automobilového priemyslu bol v roku 2001 **iba 271 miliárd €**

- obrat v odvetví informačných technológií bol v roku 2003 **iba 541 miliárd EUR**

- **Podiel tohoto sektora na HDP v rámci EU bol v roku 2003 2,6 %.** Toto číslo je tiež oveľa zaujímavejšie, ak porovnáme podiel tvorivého sektora s podielom niektorých priemyselných odvetví na HDP v rámci EU:

- podiel textilného priemyslu bol iba **0,5%,**

- podiel potravinárskeho a tabakového priemyslu spo-

lu s výrobou nápojov dosiahol **1,9%**,

- aktivity v rámci realitného trhu dosiahli **2,1%**

- chemický a gumárenský priemysel spolu s produkciou plastických hmôt dosiahli podiel **2,3% - tiež menej, ako tvorivý sektor!**

- V rokoch 1999-2003 bol **celkový rast pridanej hodnoty tvorivého sektora 19,7%, čo bolo o 12,3% viac ako celkový rast ekonomiky.**

- **V roku 2004 pracovalo v tvorivom sektore 5,8 milióna ľudí.** Zatiaľ čo celková zamestnanosť v EU v rokoch 2002-2004 poklesla, zamestnanosť v tvorivom sektore vzrástla (+1.85%).

- **46,8 % pracovníkov v tvorivom sektore malo prínajmenšom univerzitný stupeň vzdelania** (v porovnaní s 25,7 % zo všetkých zamestnancov v rámci EU).

Preto si myslím, že môžeme súhlasiť s jedným zo záverov tejto štúdie: **“Kultúrny a tvorivý sektor je rastúci sektor, ktorý sa rozvíja rýchlejším krokom ako zvyšok ekonomiky.”**

Snáď si dokonca môžeme položiť (trochu provokatívnu?) otázku: **kto koho podporuje, kto koho sponzoruje – štát kultúru alebo kultúra štát?** Ak porovnáme podiel kultúry a tvorivého sektora na HDP v rámci EU (2,6%) so štátnou podporou umenia a kultúry v európskych krajinách (na Slovensku v súčasnosti menej ako 0,5% HDP) – tak to skutočne vyzerá tak, že štát viac prostriedkov z kultúry dostáva ako kultúre dáva ...

Takže možno konštatovať, že **kultúrny a tvorivý sektor sú ako celok v dobrej kondícii, ale najdôležitejšia časť z neho – umelci, bez ktorých tento sektor nemôže existovať – v dobrej “kondícii” rozhodne nie sú.** Umelci v európskych krajinách sú všeobecne v horšom postavení ako pracovníci v iných profesiách, ak porovnáme skupiny s rovnakým stupňom vzdelania,

dížkou pracovnej aktivity a pod. (pozri: The Status of Artists in Europe, a study requested by the European Parliament's committee on Culture and Education, completed in November 2006, author European Institute for Comparative Cultural Research, Bonn, and others.)

Preto sme presvedčení, že je treba niečo konečne urobiť pre zlepšenie postavenia umelcov. Dúfame, že organizátori Konferencie o právnom a sociálnom postavení umelcov (Paríž, December 2008) s podporou delegátov z krajín EU budú schopní vypracovať odporúčania. Pretože žiadne odporúčania by boli tie najhoršie odporúčania. Bola by to šanca pre vlády a parlamenty v našich krajinách zareagovať: "Zrejme nevíete, čo chcete, tak prosím vás prídte (o 10 dní? o 10 mesiacov?? o 10 rokov???) neskôr, keď to naozaj zistíte."

Medzi krajinami EU sú mnohé rozdiely, ale hlavné problémy umelcov sú veľmi podobné. Snáď je možné nájsť – s podporou národných vlád - reálne riešenia (hoci aj na minimálnej možnej úrovni). Bol by to veľmi dôležitý krok nielen pre zlepšenie postavenia umenia a umelcov, ale aj v prospech rozvoja celej spoločnosti.

Možné riešenia na zlepšenie postavenia výtvorných umelcov

A/ Podpora umenia a kultúry zo strany štátu – navrhujeme pokúsiť sa o dohodu o minimálnej výške podpory v % z HDP – (najmenej 1%?)

B/ Špecifické daňové nástroje na podporu umeleckej tvorby:

- výdavky na nákup umeleckých diel by mali byť započítateľné na zníženie daňového základu
- štátna podpora investorov, ktorí investujú do umenia a kultúry
- špecifický daňový systém pre umelcov vzhľadom na

podstatné odlišnosti v charaktere ich činnosti

C/ Špecifický systém sociálneho zabezpečenia pre umelcov

Umelci by mali mať špecifický systém sociálneho poisťenia a špecifický daňový systém vzhľadom na charakter ich činnosti.

Príklad: Dá sa povedať, že ľudia vo všeobecnosti pracujú, keď sú za to zaplatení, ale umelci pracujú veľmi často bez finančnej odmeny. Viete si predstaviť, že klavírista by prestal cvičiť hru na klavíri, pretože tento mesiac nemá koncert? Umelci musia "cvičiť" celý život a mnohé z ich činností, aj keď sú často nevyhnutné, nevedú k zárobku.

D/ Podpora pre uplatnenie výtvarného umenia vo verejných budovách. Takáto podpora je samozrejmosťou v mnohých krajinách (pozri v texte)

*Pohľad na javisko - úvodné prejavy lídrov diskusie k tretej téme
1 th European Convention (delegáti Španielska, Dánska a Slovenska)*

Dodatok č.3 - Návrh na zaradenie nákupu umeleckých diel medzi položky, ktoré by boli uznané na zníženie daňového základu

Nákup umeleckých diel nie je možné v súčasnosti uplatniť na zníženie daňového základu. **To je z pohľadu umelcov diskriminácia:**

Umelci sú u nás – napriek odlišnostiam v charaktere ich činnosti – posudzovaní z hľadiska daní i sociálneho zabezpečenia v podstate rovnako ako podnikatelia, ktorí produkujú tovar na predaj. Pritom však produkt umelca – umelecké dielo – nie je pri kúpe, na rozdiel od kúpy iných produktov, posudzované ako položka, ktorú môže podnikateľ použiť na zníženie daňového základu. Toto diskriminačné opatrenie jednoznačne umelecké diela znevýhodňuje, odraďuje potenciálnych zákazníkov, brzdí trh s umením a znižuje šance umelcov užiť sa svojou tvorbou.

Zaradenie nákupu umeleckých diel medzi náklady, ktoré by boli uznané na zníženie daňového základu by pritom:

- **pomohlo rozvíjať trh s umením, zvýšilo by šancu umelcov užiť sa svojou tvorivou prácou** (v súčasnosti to dokáže len mizivé percento umelcov),

- **zvýšilo by záujem o estetické dotvorenie pracovných či súkromných priestorov** (v súčasnosti steny aj tých najreprezentatívnejších inštitúcií až príliš často zívajú prázdnotou ...),

- **štát by urobil niečo užitočné pre umenie a kultúru a nestálo by to prakticky nič:** o sumu znižujúcu daňový základ u nákupcu by sa zároveň zvýšil daňový základ u predajcu, čiže štát by dostal pri existujúcej rovnovej dani v konečnom dôsledku daň v nezmenenej výške.

Poznámky k možnostiam rozšírenia formulácie

Formulácia návrhu vychádza z praxe v oblasti výtvarného umenia, návrh by mal len **odstrániť existujúcu diskrimináciu výtvarného umenia voči iným druhom umenia** (a nie vytvoriť diskrimináciu iných druhov umenia v porovnaní s výtvarným umením). Preto - pokiaľ v niektorej oblasti umenia predsa len existuje obdobná situácia - mohla by sa doplniť formulácia tak, aby sa zároveň vyriešila situácia komplexnejšie.

Druhou možnosťou na rozšírenie pôsobnosti zákona by bolo zahrnutie aj „**investovania do kultúry a sponzorovania (domácej) kultúry**“.

Toto opatrenie by pomohlo zvýšiť podiel súkromného sektora na financovaní umeleckých aktivít.

Poznámky k jednotlivým bodom návrhu

Ad „diskriminácia“:

Podstatu návrhu chápeme ako odstránenie diskriminácie umelca v slobodnom povolání (= SZČO) voči remeselníkovi, živnostníkovi či podnikateľovi. Všetci platíme rovnaké dane a odvody, nemáme žiadne výhody, ale pri predaji svojho hlavného produktu (toho, čo vyplýva z našej kvalifikácie = umeleckého diela), sme znevýhodnení:

- ak predá remeselník stoličku za 100 Eur, prevádzkovateľ reštaurácie si ju dá do nákladov a zníži mu to daňový základ, takže na dani ušetrí 19Eur; stolička ho teda stojí v skutočnosti len 81 Eur,

- ak si prevádzkovateľ reštaurácie kúpi zároveň aj obraz či sochu za 100 Eur (= autorský honorár), do nákladov si ju daň nemôže (aj keď ich použije na zariadenie tej istej miestnosti a nepochybne sa podieľajú na celkovej atraktivnosti priestoru pre zákazníka rovnako ako kvalita zariadenia), na dani nič neušetrí a teda ho obraz stojí 100 Eur.

Čiže **produkt umelca je automaticky o 19% drahší ako produkt inej SZČO či podnikateľa = nestoja na rovnakej štartovacej čiare = je to diskriminácia = mala by sa odstrániť.**

Ad „kto by mal mať nárok na zníženie daňového základu“:

- každý si určite umelecké dielo z daní neodpíše (aj keby si skutočne každý umelecké dielo kúpil a možnosť na odpis by formálne mal), pretože množstvo ľudí si daňové priznanie nerobí (zamestnanci, študenti, dôchodcovia,...) a ďalšia skupina ľudí si uplatňuje paušálne náklady = všetci uvedení sú v tejto otázke mimo hry,

- znamená to zároveň, že úľava sa nikdy nebude vzťahovať na 100% objemu predaja v oblasti umenia = štát na tom ušetrí, resp. nejaké dane predsa len z tejto oblasti dostane,

- návrh má motivovať predovšetkým právnické osoby, veľké firmy a spoločnosti (ktoré môžu umeniu pomôcť najviac), ale nemali by sme vylúčiť ani drobných živnostníkov či jednotlivcov (resp. mohli by sme sa pokúsiť ich tam zahrnúť): aj jednotlivec môže napr. objednať koncert či aspoň malé hudobné alebo herecké vystúpenie či moderovanie (svadba, výročie, ...), objednať si báseň alebo kúpiť obraz a pod. (nesmejte sa, prosím, budme aspoň do budúcnosti mierni optimisti...)

= aj pre štát je výhodnejšie podporiť tých, čo podporia umenia, je to 5x lacnejšie (štát by prispel teoreticky len 19% z celkovej sumy smerujúcej do umenia týmto spôsobom, v praxi však určite menej, keďže všetci by si, ako som už uviedol, úľavu aj tak neuplatnili).

Ad „rozsah návrhu, komu by mal pomôcť“:

Z pohľadu výtvarníkov je podpora tohto návrhu jednoznačná (je to požiadavka veľmi stará, zverejnená v novinách bola napr. už pred 15 rokmi - v roku 1994, obsahovalo ju aj Stánovisko SVÚ – otvorený list ministrovi kultúry F.Tóthovi z februára 2006, je súčasťou akčného programu SKKD z januára 2008,

jednoznačne ho podporila aj Rada SVU 19.júna 2009). Návrh podporujú aj členovia Grémia Slovenskej koalície pre kultúrnu diverzitu (reprezentuje tvorcov z oblasti živej kultúry na Slovensku, cca 17 združení a asociácii zo všetkých oblastí umenia).

Nie je to riešenie, ktoré má nahradiť komplexné riešenie postavenia umelcov (zákon o štatúte umelca), je to iba čiastkový krok správnym smerom.

Považujeme za fér pokúsiť sa – ak by to bolo možné a priechodné - tento konkrétny problém vyriešiť komplexne, tak aby zahrňoval umelecké diela v širšom zmysle slova (napr. aj rukopisy, scenáre, kompozície, či divadelné hry).

Ak si produkt hudobníka (autorský honorár za hudobné vystúpenie napr. opäť v tej istej reštaurácii, ako bolo uvedené vyššie) prevádzkovateľ nemôže dať do nákladov (podobne ako kúpu obrazu, hoci sa tiež nepochybne podieľajú na celkovej atraktívnosti priestoru pre zákazníka rovnako ako kvalita zariadenia), je hudobník diskriminovaný rovnako ako výtvarník a do formulácie by sa zaradiť mal.

Riešením, ktoré by zabezpečilo univerzálnosť zákona (a zároveň by vylúčilo potrebu jeho spresňovania či aktualizovania pre jednotlivé oblasti umenia) by snáď mohla byť formulácia v zmysle

“zaradenie nákladov na autorské honoráre za umelecké diela medzi náklady, ktoré by boli uznané na zníženie daňového základu”,

pričom by sa tým rozumel AUTORSKÝ HONORÁR za produkt umelca, ktorý je podstatou jeho činnosti, napr. u výtvarníka obraz, socha, výtvarný návrh, u hudobníka koncert, u herca herecký výkon, u spisovateľa scenár, rukopis či divadelná hra, atď.

La Maison des Artistes

Organizáciu založili roku 1952 umelci s cieľom rozvíjať vzájomnú pomoc a solidaritu.

Venuje sa dvom vzájomne sa dopĺňajúcim aktivitám: na jednej strane ako štátom schválená organizácia od roku 1969 spravuje záležitosti sociálneho zabezpečenia pre umelcov a autorov v oblasti výtvarných umení.

Na druhej strane sa venuje poskytovaniu podpory umelcom pri rozvíjaní ich kariéry prostredníctvom sociálnej pomoci, poradenstva, informovanosti a zastupovania smerom k verejným orgánom.

Na národnej úrovni predstavuje inštitúciu registrujúcu všetkých profesionálnych výtvarných umelcov pracujúcich a žijúcich vo Francúzsku. Od okamihu, keď umelec zarobí svoje prvé euro pri predaji svojho diela, sa musí zaregistrovať na administratívne organizácie **La Maison des Artistes** a na príslušnom daňovom úrade vo svojom bydlisku.

La Maison des Artistes rozvíja prostredníctvom svojich pracovných skupín teoretické myslenie o odborných otázkach a je napojená na národné a medzinárodné štruktúry umelcov.

Jej členovia majú na základe členského preukazu voľný vstup do štátnych múzeí a iných umeleckých priestorov a ponúka aj možnosť bezplatnej právnickej a účtovníckej konzultácie.

Členovia predsedníctva La Maison des Artistes:

Rémy ARON, prezident

Jean-Marc BOURGEOIS, viceprezident a správca

Gilles FROMONTEIL, viceprezident a predseda správnej rady

Alain LOVATO, generálny tajomník

Arlette MARTIN, pokladník

Carmen ARRABAL, zástupca pokladníka

K vypracovaniu Európskej konvencie výtvarných umelcov prispeli:

François De VERDIERE, koordinátor Komisie pre európske a medzinárodné záležitosti

Nathalie MEINDRE, asistentka prezidenta

Charlotte DELSOL, administratívna asistentka

Christophe DURAND, administratívny asistent

Vydavateľ pôvodného francúzske - anglického vydania Bielej knihy: **La Maison des Artistes**

Francúzsky text: **La Maison des Artistes v spolupráci s asociáciami umelcov** a **Stéphanie Lecam**, doktorantkou na Université de Nantes

Preklad do angličtiny : **Mark McGovern**

Fotografie: **Gaël Guyon**

Grafická úprava: **Yvonne Feldmann, atelier freilinger &feldmann**

.....
Bielu knihu v slovenskom preklade, doplnenú o výber zo slovenských textov súvisiacich s kongresom, vydala v roku 2009 so súhlasom La Maison des Artistes **Slovenská výtvarná únia**.

Koncepcia, texty rozšíreného vydania, jazykové korektúry, fotografie, grafická úprava a spracovanie pre tlač: **Pavol Král'**

Preklad do slovenčiny: **Jana Levická a Pavol Král'**

Nepredajné

ISBN 978-80-88906-23-0

EAN 9788088906230

La Maison des Artistes

Hôtel Salomon de Rothschild | 11, rue Berryer | 75008 Paris | France

tel : ++ 33.1.42 25 06 53 | Fax : ++ 33.1.42 25 10 93

contacts@lamaisondesartistes.fr | www.lamaisondesartistes.fr